

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

Činnost romského mentora na okrese Český Krumlov

Vedoucí práce: Mgr. David Urban, Ph.D.

Autor práce: Jana Petrášková
Studijní obor: Sociální a charitativní práce
Ročník: Třetí
Forma studia: Prezenční

2012

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

22. března 2012

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Davidu Urbanovi, Ph.D. za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

Obsah.....	4
Úvod.....	6
1. Služba romský Mentor.....	8
1.1 Poskytování služby a její hodnocení	10
1.2 Profil mentora.....	11
1.3 Činnost a náplň práce mentorů.....	12
1.4 Postup práce	13
2. Projekty SPJ v rámci romského mentoringu	15
2.1 Posílení rodiny.....	15
2.2 Služba Mentor 2011	16
2.3 Romové pomáhají Romům.....	16
3. Potřebnost služby pro cílovou skupinu	18
3.1 Kriminalita Romů.....	18
3.2 Romská rodina/rod	19
3.3 Vzdělání	21
3.4 Hodnotový systém.....	22
4. Metodika výzkumného šetření	24
4.1 Cíl výzkumu	24
4.2 Metodika výzkumu.....	24
4.3 Způsob vyhodnocování	27
5. Prezentace výsledků	29
5.1 Rozhovory s pracovníky.....	29
5.2 Rozhovory s romskými mentory	33
5.3 Rozhovory s klienty	40
6. Diskuze	42
6.1 Shrnutí.....	42
6.2 Možnosti zkuslení	45
Závěr.....	48
Seznam použitých zdrojů.....	50

Seznam zkratek 55

Seznam příloh 56

Přílohy

Abstrakt

Abstract

Úvod

S projektem, který je zaměřen na pomoc romským spoluobčanům, jsem se setkala v rámci mé praxe ve čtvrtém ročníku střední školy (2009), kterou jsem vykonávala ve středisku Probační a mediační služby v Českém Krumlově. Při mém pobytu na středisku jsem se často setkávala s klienty z romského etnika a to zejména při trestu Obecně prospěšných prací. Byla jsem svědkem, že klienti často nepřišli na domluvené schůzky a pracovník střediska měl problémy s kontaktováním klienta. Jednou probační asistentka přede mnou zmínila, že do případu zapojí i romského mentora. Vůbec jsem nevěděla, co tím myslí, proto jsem se jí zeptala a poprvé jsem se doslechla o službě a činnosti romského mentora. Když jsem pak o tomto projektu mluvila s lidmi z mého okolí, nikdo o něm neměl žádné informace. Bohužel i v současné době, kdy služba Mentor funguje už několik let. Činnost romského mentora je také často jen známá v souvislosti s projektem, který, jak jsem zmínila, probíhá v rámci spolupráce s Probační a mediační službou a je spojen s výkonem alternativních trestů. O skutečnosti, že tito mentoři také pracují s romskými rodinami a snaží se cílové skupině pomáhat i jinak, široká veřejnost není příliš informována.

Ve službě Mentor, v dalších projektech, ale především v samotných romských mentorech, vidím velkou příležitost. Služba pomáhá nejen romským klientům, ale také pracovníkům, kteří se s romskými klienty setkávají. Považuji ji za prostředek, který by mohl napomoci integraci Romů do společnosti a zlepšit také česko-romské vztahy. Díky skutečnostem, které jsem uvedla výše, jsem se rozhodla, že svou bakalářskou práci budu věnovat právě činnosti romských mentorů a to na okrese Český Krumlov. Tento okres jsem si vybrala nejen proto, že v něm žiji, ale také proto, že bych se v něm i jako budoucí sociální pracovnice chtěla realizovat.

Cílem práce je zjištění, jak práci romského mentora na okrese Český Krumlov hodnotí pracovníci institucí/organizací, kteří s romskými mentory spolupracují, dále jak svou práci vidí samotní mentoři a jak práci romských mentorů hodnotí jejich klienti.

Předpokládaného cíle bych chtěla dosáhnout prostřednictvím teoretické a praktické části, s tím, že teoretická část má za úkol popsat základní informace, na které bude navazovat praktická část této práce.

Teoretická část obsahuje tři kapitoly věnující se službě Mentor a činností romských mentorů, dále popisu projektů Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s. (SPJ) v rámci romského mentoringu. Poslední kapitola teoretické části poukazuje na potřebnost služby pro cílovou skupinu prostřednictvím témat kriminalita Romů, romská rodina/rod, vzdělání a hodnotový systém.

Při zpracování kapitol týkajících se služby Mentor, práce romských mentorů a dalších projektů jsem vycházela především z internetových zdrojů, poměrně nové publikace Probace a mediace Pavla Šterna a Lenky Ouředníčkové, ve které píše Marek Demner o službě Mentor a z časopisu Závislosti a my. Dále jsem čerpala informace z dokumentů, které mi poskytl archív Probační a mediační služby v Českém Krumlově. V poslední kapitole jsem vycházela pouze z odborné literatury a z časopisu Sociální práce.

Praktická část práce vychází z informací z teoretické části a opírá se o tyto základní otázky: Jaká je obvyklá činnost romských mentorů? S kým romští mentoři na okrese spolupracují? V jakých programech mentoři fungovali? Jak službu hodnotí mentoři, pracovníci a klienti? V čem je služba pro romské klienty potřebná? S čím mají klienti na Českokrumlovsku problémy?

V praktické části je představen kvalitativní výzkum, který probíhal formou polostrukturovaných rozhovorů. Výzkum byl situován do okresu Český Krumlov. Respondenty se stali pracovníci institucí a organizací v Českém Krumlově, romští mentoři v Českém Krumlově, Větrní a klienti mentorů z Českého Krumlova a Větrní. Rozhovory byly přepsány a následně vyhodnoceny podle stanovených okruhů a otázek. Vyhodnocení je rozděleno pro každou skupinu respondentů zvlášť. Stěžejní výsledky šetření jsou v kapitole Diskuze, která je rozdělena na dvě části. V první části jsou shrnuty odpovědi získané z rozhovorů s pracovníky, romskými mentory a klienty. Tyto odpovědi jsou rozebrány v rámci stanovených okruhů, kdy každé skupině respondentů byly položeny otázky v rámci tří okruhů, které spolu souvisí. Některé výpovědi jsou porovnávány s odbornou literaturou. Porovnání odpovědí posloužilo k formulaci několika hypotéz. Druhá část diskuze je věnována úvahám nad možnostmi zkrácení výzkumu. K některým úvahám jsou připojeny poznatky z odborné literatury a výpovědi respondentů. V závěru práce jsou shrnuty podstatné informace.

1. Služba romský Mentor

V této kapitole vysvětlím podstatu a účel služby, dále se zaměřím na činnost romského mentora, průběh jeho práce a na hodnocení této služby. Dále budu informovat o tom, jak probíhá spolupráce mezi romským mentorem a klienty, pracovníky Probační a mediační služby České Republiky (PMS ČR) a dalšími institucemi.

„Služba romský Mentor (dále jen služba Mentor) - toto označení služby pro romské klienty se osvědčilo“¹ - realizuje Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s. (SPJ), které bylo založeno v roce 1994 s cílem řešit konflikty a trestnou činnost a té samozřejmě také předcházet, ve spolupráci s Probační a mediační službou ČR (PMS).² Služba byla upravena podle dánského modelu a zavedena nejprve v Jihočeském a Středočeském kraji (2004 – 2005) a po jejím ověření byla rozšířena do Pardubického, Královéhradeckého a Libereckého kraje (2005 – 2008). SPJ vytvořilo jednotný systém služby, který umožňuje službu Mentor využít kdekoliv v České republice.³ Projekt financuje Evropský sociální fond a státní rozpočet ČR.⁴

Účelem služby Mentor je snížit sociální vyloučení klientů a opakování jejich trestného jednání. Cílem je, že klienti splní podmínky uloženého alternativního trestu nebo opatření a vyhnou se tak uložení trestu odnětí svobody.⁵ Služba Mentor také pomáhá klientům posílit právní vědomí, získat dovednosti pro řešení různých situací (např. zvýšení kvalifikace, jednání s úřady)⁶ a přispívá ke změně pohledu majoritní

¹ DEMNER, M. Služba Mentor. In: ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka, a kol. *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2, s. 178.

² Srov. KŘÍŽANOVÁ, Barbora. *Romští mentoři pomáhají v komunitě* [online]. Praha: Triada, spol. s. r. o., 2007, © 2011 [cit. 20. 3. 2012].

Dostupné na WWW: < <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6273991>>.

³ Srov. Dílčí projekt – projekt Mentor [redakce]. In: *Závislost a my – odborný časopis pro sociálně patologické jevy*. 2009, č. 4, s. 29.

⁴ Srov. *Teoretická východiska a cíl služby* [online]. Praha: SPJ – Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s., © 1996 – 2008 [cit. 20. 3. 2012]. s. 25.

Dostupné na WWW: < www.mentoring.spj.cz/admin/get.file.php?src=doc.00116.pdf>.

⁵ Srov. *O službě Mentor* [online]. Praha: SPJ – Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s., © 1996 – 2008 [cit. 20. 3. 2012].

Dostupné na WWW: < <http://mentoring.spj.cz/index.php?cnt=mnt>>.

⁶ Srov. DEMNER, M. Služba Mentor, c. d., s. 183.

společnosti na Romy jako kriminální skupinu.⁷ Tento pohled se šířil především v době nacismu, kdy Romové získávali status kriminálního už narozením, byli odsuzováni a trestáni bez provinění.⁸

Služba je určena romským klientům PMS ČR, kteří se dostali do konfliktu se zákonem a byl jim uložen alternativní trest či opatření, např. trest obecně prospěšných prací nebo podmíněné odsouzení s dohledem.⁹ Nejčastějšími klienty jsou muži bez práce, kteří se nacházejí v náročné životní situaci.¹⁰

„PMS ČR kontaktuje mentora, když klient nespolupracuje, nereaguje na výzvy pracovníků PMS a hrozí mu trest odnětí svobody. PMS ČR žádá mentora o pomoc u klientů, kteří mají problémy s plněním alternativního trestu a s podmínkami stanovenými soudem nebo státním zástupcem. Služba je využívána i u klientů spolupracujících, ale ohrožených sociálním vyloučením. Těmito klienty jsou obvykle dlouhodobě nezaměstnaní lidé a lidé žijící v sociálně vyloučené lokalitě. Pracovníci PMS ČR zapojují mentora také při uložení dohledu probačního úředníka mladistvému podle z. 218/2003 Sb. Ten pracuje s mladistvým i jeho rodinou, např. když mladistvý spolupracuje, ale jeho rodiče selhávají ve výchově, neví, co mladistvý dělá ve volném čase a nepodporují jeho školní docházku.“¹¹

Romský mentor pracuje s klienty terénně. Mentora spojuje s klienty jazyk, kultura a znalost romské komunity. Díky tomu snadněji navazuje s klienty kontakt, získává si jejich důvěru a motivuje je k vykonání uloženého alternativního trestu či opatření.¹² Služba Mentor má kladný vliv v oblasti prevence kriminality a sociálního sjednocení Romů, ale také zvyšuje důvěru ve státní instituce, ekonomickou úroveň rodin klientů a kvalitu rodinných vazeb. V mentorovi vidí romská komunita, hlavně děti a mladiství, pozitivní vzor. Mentor působí jako spojovací článek mezi klienty a PMS ČR, dalšími státními institucemi a s poskytovateli práce v rámci výkonu trestu obecně prospěšných prací.¹³

⁷ Srov. ROUČKOVÁ, M., KŘÍŽANOVÁ, B. *Projekt Mentor – informace o zavedení nové služby pro PMS ČR – SPJ*, 2003.

⁸ Srov. LEHOCZKÁ, L., HABURAJOVÁ-ILAVSKÁ, L. Stimuly, bariéry a ďalšie determinanty utvárania identity a integrity v marginalizovaných rómskych komunitách. In: BALVÍN, J., BENĎÁKOVÁ, M. *Multidimenzionálny rozmer edukácie a sociálnej práce v rómskych komunitách*. Nitra: Univerzita Konstantína filozofa, 2009. ISBN 978-80-8094-502-2, str. 43.

⁹ Srov. KŘÍŽANOVÁ, Barbora. *Romští mentoři pomáhají v komunitě*, c. d.

¹⁰ Srov. *Zlepšení dlouhodobých příležitostí pro Romy – formulář k žádosti o grant – romský mentor*, SPJ, PMS 2003.

¹¹ DEMNER, M. *Služba Mentor*, c. d., s. 180.

¹² Srov. Tamtéž, s. 180.

¹³ Srov. *Dílčí projekt – projekt Mentor*, c. d., s. 28.

1.1 Poskytování služby a její hodnocení

Poskytování služby není časově omezeno, služba reaguje na potřeby klienta a na délku trvání výkonu uloženého trestu či opatření. Po šesti měsících spolupráce mentor s pracovníkem PMS ČR zhodnotí tuto kooperaci a rozhodnou, zda bude služba pokračovat, nebo bude ukončena.¹⁴

Za dva měsíce spolupráce mentora s klientem pracovník PMS ČR hodnotí úspěšnost provedené práce a to podle zlepšení kooperace klienta s pracovníkem PMS ČR, vykonání alternativního trestu a vedení nekonfliktního způsobu života. Toto hodnocení píše pracovník PMS ČR a posílá ho emailem do SPJ, kde jsou údaje zaktualizovány a poté zaslány zpět pracovníkovi PMS ČR, který pokračuje v jejich doplňování.¹⁵

Demner uvádí několik výhod služby: „*zapojení Romů do řešení problémů vlastní komunity, nárůst kompetencí příslušníků romské komunity, vytváření mostu mezi romskou minoritou a majoritní společností, mezi klientem a institucemi a v neposlední řadě vytváření osobních vztahů mezi klienty a mentory, mentory a odborníky.*“¹⁶

Služba Mentor, která si v červnu 2009 z Justičního fóra v Bruselu odnesla zvláštní ocenění a dostala se mezi čtyři nejlepší projekty z celé Evropy,¹⁷ se potýká s několika problémy. Hlavní riziko je v zajištění nepřetržitého trvání služby, nastavení kooperace mentora a odborníků a také nestálý počet mentorů.¹⁸

Poskytování služby Mentor v ČR je realizované neziskovou organizací a to znamená, že funguje díky domácím a zahraničním grantům a dotacím. Demner vysvětluje: „*Domácí zdroje jsou limitovány výší dotace a lhůtou jejího čerpání, která trvá jeden rok. Zahraniční zdroje požadují neustálé zdokonalování služby a důkazy o předpokladu, že za několik let služba nebude potřebovat finanční výpomoc.*“¹⁹ Vedení služby se obává o nedostatek finančních prostředků a o přerušení její funkce. Toto přerušení by mělo vliv nejen na klienty, ale také na mentory, u nichž by došlo ke snížení motivace a k nepříznivému ovlivnění spolupráce se středisky PMS ČR.²⁰

¹⁴ Srov. DEMNER, M. Služba Mentor, c. d., s. 184.

¹⁵ Srov. *Teoretická východiska a cíl služby*, c. d., s. 12.

¹⁶ DEMNER, M. Služba Mentor, c. d., s. 186.

¹⁷ Srov. Tamtéž, s. 179.

¹⁸ Srov. Tamtéž, s. 187.

¹⁹ Tamtéž, s. 188.

²⁰ Srov. Tamtéž, s. 187.

Navázání spolupráce mentorů a pracovníků PMS je podporována společnými supervizemi a akcemi, kterých se účastní jak mentoři a pracovníci PMS ČR, tak i jiní odborníci – např. pracovníci neziskových organizací, sociálních odborů. Dalším problémem je nestálý počet mentorů, kteří své místo opouštějí z důvodu změny bydliště, ale také proto, že ztratili o práci zájem, nebo se díky své pili a snaze dostali na jiné místo. Omezené finance poskytovatelů nedovolí školit nové mentory a služby v některých městech své mentory ztrácí.²¹

1.2 Profil mentora

Křižanová definuje: „*Mentor je osoba starší 18 let, je příslušníkem romské menšiny a její trestní rejstřík musí být minimálně 5 let čistý.*“²² Osoba, která se chce mentorem stát, musí mít zájem o danou problematiku, chtít v oblasti pracovat a mít odpovídající osobnostní předpoklady. Pro budoucí práci mentora je důležitá znalost romské komunity.²³

Vybraní uchazeči projdou vzdělávacím kurzem, který trvá 100 hodin. Kurz je rozdělen na 60 hodin teorie, která je zaměřena na základy práva a rozvoj komunikačních dovedností, zbylých 40 hodin je věnováno práci uchazečů s klienty PMS ČR a supervizím.²⁴ Kurz končí zkouškou, při které uchazeči prokazují, že si osvojili vše, co pro výkon mentorské činnosti potřebují. Komise předkládá uchazečům konkrétní případy, které uchazeči před odborníky rozebírají a navrhují jejich řešení. Při úspěchu u zkoušky může uchazeč pracovat jako mentor a je mu vydáno osvědčení.²⁵

Časopis Závislosti informuje: „*S mentory je uzavírána dohoda o provedení práce v rozsahu maximálně 150 hodin ročně, tedy 10 – 15 hodin měsíčně. Mentorův plat je 130 Kč hrubého za hodinu a je mu hrazena plná výše jízdného. Mentor pracuje obvykle s 2 – 3 klienty měsíčně. Jeho práce s klientem může být jednorázová, ale častěji se jedná o dlouhodobou spolupráci.*“²⁶

Mezi povinnosti mentorů patří zachovávat mlčenlivost, postupovat podle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, vykonávat svou práci svědomitě v souladu

²¹ Srov. Tamtéž, s. 187 - 188.

²² KŘIŽANOVÁ, Barbora. Romští mentoři pomáhají v komunitě, c. d.

²³ Srov. DEMNER, M. Služba Mentor, c.d., s. 181.

²⁴ Srov. *Dílčí projekt – projekt Mentor*, c. d., s. 28.

²⁵ Srov. DEMNER, M. Služba Mentor, c. d., s. 181.

²⁶ *Dílčí projekt – projekt Mentor*, c. d., s. 27 - 28.

se svými znalostmi, zkušenostmi a dobrými mravy. Porušení těchto povinností by mohlo veřejně poškodit nejen samotného mentora, ale celou mentorskou službu.²⁷ Metodika služby Mentor zdůrazňuje: „Mentor musí minimálně jedenkrát měsíčně podávat pravdivé informace o průběhu spolupráce s klientem pracovníkovi PMS ČR, který byl případem pověřen. SPJ zajišťuje odborné supervize, kterých se mentor musí účastnit nejméně jedenkrát za dva měsíce.“²⁸ Supervize je skupinová a vede ke zkvalitnění služby Mentor a k profesnímu a osobnostnímu rozvoji mentorů.²⁹ Vzdělávání mentorů samozřejmě pokračuje a jeho obsah určují potřeby klientů, na které mentor reaguje, jde např. o dluhovou problematiku a rozšiřování právního minima.³⁰

1.3 Činnost a náplň práce mentorů

Mentor pracuje s klientem hlavně v terénu a poskytuje klientům praktickou pomoc a činnostné poradenství. Od mentora se očekává, že klienta bude motivovat a posilovat jeho samostatnost k plnění podmínek uloženého trestu či opatření a také směřovat klienta ke spolupráci s pracovníkem PMS ČR.³¹ Mentoři poskytují služby podle dosažených schopností a podle jejich pravomocí. Někteří mentoři fungují pouze jako prostředníci mezi PMS ČR a klientem, jiní poskytují služby, které vykonávají terénní sociální pracovníci.³²

Demner uvádí trestněprávní kontext: „Mentor pracuje s klienty především ve vykonávacím řízení (po vydání rozsudku), kdy bylo klientovi uloženo podmíněné odsouzení s dohledem, podmíněné propuštění s dohledem, trest obecně prospěšných prací, či opatření uložené nezletilému nebo mladistvému klientovi. V několika případech je služba Mentor využita v přípravném řízení a má preventivní účel. Aktivní snaha klienta řešit následek trestního činu s pomocí mentora může být při rozhodování soudce nebo státního zástupce zohledněna.“³³ Mentor v přípravném řízení tedy klientovi nabízí řešení, motivuje jej k aktivitě, případně k dodržení sjednaných dohod. Při přípravě

²⁷ Srov. *Teoretická východiska a cíl služby*, c. d., s. 6.

²⁸ Tamtéž, s. 15.

²⁹ Srov. DEMNER, M. *Služba Mentor*, c. d., s. 183.

³⁰ Srov. *Dílčí projekt – projekt Mentor*, c. d., s. 28.

³¹ Srov. *Teoretická východiska a cíl služby*, c. d., s. 9.

³² Srov. Tamtéž, s. 10.

³³ DEMNER, M. *Služba Mentor*, c. d., s. 189.

podkladů je mentor také informátorem, jehož výpověď slouží k vyhodnocení rizika opakování trestního činu klientem.³⁴

Nejčastější činnosti mentora jsou: „*motivace klientů k plnění povinností souvisejících s výkonem alternativních trestů/opatření, doprovázení klientů na schůzky s PMS ČR a na jednání s úřady, podpora klientů při hledání zaměstnání, rekvalifikace či jiného vzdělání, návštěvy klientů v domácnostech, pomoc při vyplňování formulářů, spolupráce s poskytovateli práce v rámci trestu obecně prospěšných prací, pomoc při hledání zdrojů v rodinách klientů, podpora při řešení klientovy zadluženosti, náhradě škody a pomoc PMS ČR při orientaci v romské komunitě.*“³⁵

1.4 Postup práce

Pracovník PMS ČR určí vhodný případ pro zapojení mentora a je – li pracovník s klientem v kontaktu, projedná s ním možnost zapojení mentora do klientova případu. Pracovník PMS ČR seznámí mentora se situací, určí, jakým způsobem bude mentor činnost směřovat (zakázka). Dále se dohodnou na místě a četnosti vzájemného kontaktu a také na způsobu informování o pokrocích v případě klienta.³⁶

Mentor vyhledá klienta na žádost pracovníka PMS ČR, zjistí, v jaké situaci se klient nachází a nabídne mu službu.³⁷ Jestliže má klient o spolupráci zájem, informuje ho mentor o požadavcích PMS ČR a dojedná s klientem konkrétní postup při řešení jeho problémů. Poté uzavře s klientem Dohodu o poskytnutí služby Mentor. Ta se vyhotovuje, pokud se jedná o dlouhodobou spolupráci, jde-li jen o jednorázovou službu, podepisuje klient pouze souhlas k využívání osobních údajů.³⁸ Stejným způsobem postupuje mentor i u klientů, kteří jej vyhledali sami, či mentor kontaktoval je. Povinností mentora po setkání s takovým klientem je předat pracovníkovi PMS ČR základní údaje o klientovi a projednat s ním další kroky. S klienty je stále v kontaktu, řeší jeho situaci a směřuje jej k pracovníkovi PMS ČR.³⁹

³⁴ Srov. DEMNER, M. Služba Mentor, c. d., s. 180.

³⁵ *Dílčí projekt – projekt Mentor*, c. d., s. 28.

³⁶ Srov. *Teoretická východiska a cíl služby*, c. d., s. 7 - 8.

³⁷ Srov. DEMNER, M. Služba Mentor, c. d., s. 182.

³⁸ Srov. *Teoretická východiska a cíl služby*, c. d., s. 6.

³⁹ Srov. *Tamtéž*, s. 7.

Spolupráce mezi mentorem a klientem je dobrovolná. Mentor klienta do kooperace nenutí, klient musí chtít řešit svou situaci sám a stát o pomoc mentora.⁴⁰ Demner uvádí: „Klient má právo odmítnout spolupracovat s mentorem a vyžádat si jiného, a také mentor může odmítnout pracovat s klientem. Vliv na úspěšnou spolupráci mají vztahy v romské komunitě i náklonnost či odpor mezi jednotlivci. Mentor, který se v těchto složitých vztazích vyzná, má správný úsudek, zda je jeho spolupráce s konkrétním klientem vhodná či nikoliv.“⁴¹ Spolupráci mezi mentorem a klientem navrhuji i subjekty, které pracují s klientem, např. se jedná o pracovníky OSPOD (orgán sociálně právní ochrany dětí) a neziskových organizací.⁴²

Vyhledání klienta mentorem je prvním krokem k navázání spolupráce, poté nabízí mentor konkrétní pomoc a poradenství odpovídající potřebám klienta. K vyhledávání klientů mentor využívá svých známých, kteří by mohli o klientovi něco vědět, hledá klienty na adrese, kterou má k dispozici pracovník PMS ČR, sbírá informace od rodiny a příbuzných klienta nebo zanechává klientovi či jeho rodině vizitku v poštovní schránce. Pracovníci PMS ČR obtížně klienty kontaktují, protože se často stěhují a nehlásí změnu adresy. Mentor, který se v komunitě dobře orientuje, obvykle klienta osobně zná a kontaktovat jej mu nedělá potíže.⁴³

⁴⁰ Srov. *Teoretická východiska a cíl služby*, c. d., s. 9.

⁴¹ DEMNER, M. *Služba Mentor*, c. d., s. 182.

⁴² Srov. *Teoretická východiska a cíl služby*, c. d., s. 5.

⁴³ Srov. *Tamtéž*, s. 8.

2. Projekty Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s. (SPJ) v rámci romského mentoringu

V této části chci popsat projekty, které realizovalo Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s. v rámci romského mentoringu. Zaměřím se na projekty, které fungovaly/fungují ve městě Český Krumlov/v Jihočeském kraji. Některé projekty probíhají a některé už skončily, ale jejich popis upřesní činnost romských mentorů a jejich význam pro cílovou skupinu i pro kooperující instituce a organizace. Návaznost projektů a snaha o zapojení služby do širšího spektra poukazuje na úspěšnost služby a na snahu jejího neustálého zlepšování.

2. 1 Posílení rodiny

O tomto ukončeném projektu uvádí SPJ několik poznatků: „ *Projekt byl realizován od 1. 7. 2008 do 30. 6. 2010. Cílovou skupinou se staly ohrožené rodiny hlásící se k romské menšině, kterým hrozilo odebrání dítěte nebo mladistvého do ústavní péče. Další cílovou skupinou se staly děti a mládež z romské menšiny, kterým bylo uloženo opatření, a staly se klienty PMS ČR.*“⁴⁴ Romští mentoři a pracovníci z oblasti rodinné terapie se snažili prostřednictvím terénní práce poskytovat cílové skupině poradenství a preventivní péči, které měly zlepšit poměry rodiny. Do projektu byli zapojeni i pracovníci oddělení sociálně právní ochrany dětí, neziskových organizací a PMS. Po ukončení projektu uvedlo SPJ zajímavé výsledky a plány do budoucnosti: „*V Jindřichově Hradci, Milevsku a Českém Krumlově pracovali romští mentoři (15) a odborní pracovníci (2) na 23 zakázkách s 18 ohroženými rodinami a v 15 zakázkách došlo ke zlepšení rodinné situace. Dále romští mentoři pracovali v Táboře, Jindřichově Hradci, Českých Budějovicích a Českém Krumlově s 21 nezletilými a mladistvými klienty a úspěch byl zaznamenán u 16 případů. Tímto se potvrdilo, že romský mentor umožňuje vstup do rodiny a propojuje ji s další péčí a pomocí. Neobejde*

⁴⁴ *Posílení rodiny*[online]. Praha: SPJ – Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s., © 1996 – 2008 [cit. 20. 3. 2012]. Dostupné na WWW:< <http://www.spj.cz/index.php?page=30>>.

se však bez podpory odborných rodinných terapeutů a dalších institucí, protože několikanásobné problémy rodin přesahují rámec projektu. SPJ se bude snažit najít prostředky pro zajištění pokračování činnosti mentorů a odborníků a realizovat nový projekt, který by se zaměřil na podporu rodin, dětí a zaměstnanosti.⁴⁵

2.2 Služba Mentor 2011

SPJ podává informace o projektu: „*Služba romský Mentor fungovala od 14. 12. 2010 do 30. 12. 2011 pouze v Jihočeském, Ústeckém a Moravskoslezském kraji. K realizaci projektu přispěli financemi PMS ČR, město Děčín, Most, Český Krumlov a Ostrava. Díky těmto zdrojům mohlo být do projektu zapojeno 15 romských mentorů a v Ostravě bylo vyškoleny přibližně 10 nových romských mentorů. Cílem tohoto projektu bylo udržet a rozvíjet službu a zkvalitnit práci romských mentorů s klienty.*“⁴⁶

2.3 Romové pomáhají Romům

Informace k tomuto projektu lze najít na internetových stránkách mentoringu ve složce aktivních projektů: „*Tento projekt bude realizován od 1. 5. 2011 do 13. 10. 2013 v Jihočeském, Ústeckém, Středočeském, Karlovarském, Královéhradeckém, Pardubickém a v Libereckém kraji. V Liberci bude vyškoleny deset nových mentorů a v ostatních krajích bude celkem pracovat 55 vyškolených mentorů. Projekt se zaměřuje na klienty sociálně vyloučených lokalit s uloženým alternativním trestem, mladistvé a mladé dospělé s výchovným problémem nebo kriminální minulostí. Zapojení romských mentorů by mělo zvýšit pozitivní výsledky práce a vést k prevenci sociálně patologických jevů včetně prevence kriminality. Projekt usiluje o rozšíření spolupráce zkušených romských mentorů na sociální kurátory a sociální kurátory pro mládež. Do projektu bude zapojeno sedm právních a dluhových poradců, kteří budou pomáhat*

45 Leták o projektu Posílení rodiny s výstupy[online]. Praha: SPJ – Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s., © 1996 – 2008 [cit. 20. 3. 2012].

Dostupné na WWW: <<http://mentoring.spj.cz/index.php?cnt=doc>>.

46 Služba Mentor 2011[online]. Praha: SPJ – Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s., © 1996 – 2008 [cit. 20. 3. 2012]. Dostupné na WWW: <<http://spj.cz/index.php?page=92>>.

*klientům a jejich rodinám předcházet předluženosti a zvýší jejich informovanost. Cílem je také posílit odborné kompetence klientů a zlepšit jejich postavení na trhu práce.*⁴⁷

⁴⁷ *Romové pomáhají Romům*[online]. Praha: SPJ – Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s., © 1996 – 2008 [cit. 20. 3. 2012].

Dostupné na WWW: <<http://www.mentoring.spj.cz/index.php?cnt=prj&id=4&pos=0>>.

3. Potřebnost služby pro cílovou skupinu

V této kapitole se pokusím poukázat na potřebnost služby romského Mentora pro cílovou skupinu. Zaměřím se na problém kriminality, na problémy, se kterými se při kontaktu s romskou menšinou setkávají pracovníci PMS ČR, na romskou rodinu, oblast vzdělání a tradičních hodnot Romů a na jejich změnu. Dále zdůrazním potřebnost spolupráce všech složek, které se s cílovou skupinou setkávají. Potřebnost služby ukáží na hodnotovém systému, vzdělání a především na významu rodiny pro Romy.

3.1 Kriminalita Romů

Mnoho klientů PMS ČR pochází z romského etnika. Statistiky hovoří, že u obecně prospěšných prací a dohledů je zhruba každý pátý klient Rom.⁴⁸ Kriminalita Romů je vysoká⁴⁹, možná i proto, že je na ni v romské komunitě pohlíženo odlišným způsobem. V romské komunitě se schvalují drobné přestupky páchané na majoritě.⁵⁰ Pro Romy je důležité přežít přítomnost bez ohledu na budoucnost a významné jsou konkrétní věci. Z tohoto jejich hesla vyplývá neschopnost dlouhodobé plánované činnosti.⁵¹ Šišláková uvádí několik příčin vysoké kriminality Romů: „*Ve stručnosti lze uvést, že současný stav je způsoben dědictvím čtyřicetiletého asimilačního úsilí komunistického režimu, degradací kultury tohoto etnika, včetně rozpadu rodinných vazeb, vysokou nezaměstnaností Romů, jejich nízkou vzdělanostní úrovní, nevyhovujícím způsobem bydlení a životem v kontextu mnohdy nevyhovující lokality.*“⁵²

Na potřeby klientů PMS ČR z romského etnika reaguje služba Mentor, která čelí problémům, se kterými se pracovníci při výkonu alternativních trestů u romských

⁴⁸ Srov. Představy a vize střediska PMS Český Krumlov, 2003.

⁴⁹ Srov. ROUČKOVÁ, M., KŘÍŽANOVÁ, B. *Projekt Mentor – informace o zavedení nové služby pro PMS ČR – SPJ*, 2003.

⁵⁰ Srov. SELICKÁ, D. Podněty sociálně-pedagogické pomoci pro rómskou rodinu. In: BALVÍN, J., BENĚÁKOVÁ, M. *Multidimenzionální rozmer edukácie a sociálnej práce v rómskych komunitách*. Nitra: Univerzita Konstantína filozofa, 2009. ISBN 978-80-8094-502-2, str. 217.

⁵¹ Srov. NAVRÁTIL, P. Integrace Romů. In: *Sociální práce*. 2002, č. 2. ISSN 1213-624, s. 37.

⁵² ŠIŠLÁKOVÁ, M. Podmínky výchovy v romských sociálně vyloučených lokalitách a prevence delikvence romských adolescentů. In: *Sociální práce*. 2005, č. 4. ISSN 1213-624, s. 71.

klientů setkávají. Klienti docházejí do středisek nepravidelně a mají potíže s dochvilností, s touto skutečností se střetávají i pracovníci Salesiánských středisek u romských dětí.⁵³ Také mají podle pracovníků PMS romští klienti malou šanci obstát před nároky společnosti a zlepšit své sociální problémy, které často souvisí s nedůvěrou v instituce⁵⁴ a s nedostatkem informací v oblasti práva.⁵⁵ Sdružení pro probaci a mediaci v justici uvádí: „Klienti mají sníženou schopnost vyhodnotit rizika vlastního chování, důsledky konfliktu se zákonem pro sebe, své okolí, poškozeného a další dotčené osoby. Dalšími faktory jsou úroveň vzdělanosti, jazyková bariéra, ale i problematické plánování času, dodržování termínů a často i odlišný žebříček hodnot klienta a jeho rodiny.“⁵⁶ Mentoři, kteří jsou členy komunity, patří ve své skupině k elitě, prošli kurzy, které jim daly mnoho poznatků. Díky tomu mohou klientům pomoci se orientovat v jejich situaci, poradit, jak mají postupovat v řešení své situace, vysvětlit jim důsledky jejich činu a také předat potřebné kontakty. Tím romští mentoři posilují schopnosti klientů a informují je také o možnostech řešení svých činů.⁵⁷

3. 2 Romská rodina/rod

Pro lepší zdůvodnění potřebnosti projektu pro cílovou skupinu považují za nutné uvést několik skutečností. Rodina/rod je pro romskou komunitu nejdůležitější a příbuzenské vztahy v ní by nikdo neměl narušit.⁵⁸ Rodina/rod zajišťuje všem členům bezpečí a jistotu. Romské společenství vykazuje velkou soudržnost, víru, ale také spontaneitu.⁵⁹ Romové si velmi střeží svoji rodinu a do svého soukromí nikoho nepouští.⁶⁰ Výhoda romského mentora spočívá i v tom, že je člen komunity a vyzná se v rodových vztazích.

⁵³ Srov. KOVÁČ, O. Podoba misijní služby římskokatolické církve mezi Romy. In: *Dingir – časopis o současné náboženské scéně*, 2004, roč. 7, č. 1. ISSN 1212-1371, s. 24.

⁵⁴ Srov. *Zlepšení dlouhodobých příležitostí pro Romy – formulář k žádosti o grant – romský mentor*. SPJ, PMS 2003.

⁵⁵ Srov. BERKYOVÁ, R. Mentor pomáhá odsouzeným nebo trestaným Romům. In: *Romano Vodi – romská duše*, 2007, roč. V., č. 9. ISSN 1804-9117, s. 16.

⁵⁶ *MentoR – Romové pomáhají Romům* [online]. Praha: SPJ – Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s., © 1996 – 2008 [cit. 20. 3. 2012].

Dostupné na WWW<<http://mentoring.spj.cz/index.php?cnt=doc>>.

⁵⁷ Srov. *Dílčí projekt – projekt Mentor*, c. d., s. 28.

⁵⁸ Srov. ADAMOVIČ, M. Dejiny romského myslela. In: BALVÍN, J., BENĎÁKOVÁ, M. *Multidimenzionálny rozmer edukácie a sociálnej práce v rómskych komunitách*. Nitra: Univerzita Konstantina filozofa, 2009. ISBN 978-80-8094-502-2, s. 88.

⁵⁹ Srov. LEHOCZKÁ, L., HABURAJOVÁ-ILAVSKÁ, L. Stimuly, bariéry a ďalšie determinanty utvárania identity a integrity v marginalizovaných rómskych komunitách. In: BALVÍN, J., BENĎÁKOVÁ, M. *Multidimenzionálny rozmer edukácie a sociálnej práce v rómskych komunitách*. Nitra: Univerzita Konstantina filozofa, 2009. ISBN 978-80-8094-502-2, s. 34 – 35.

⁶⁰ Srov. ADAMOVIČ, M. Dejiny romského myslenia, c. d., s. 89.

Je pro něj jednodušší dostat se do blízkosti rodiny a na tu určitým způsobem působit. Ví, na koho je dobré se v rodině obrátit, kdo mu pomůže při práci s klientem, ale také ví, kdo by mohl být ohrožen klientovým nezdarem. Mentorova úloha je samozřejmě náročná, i mentor se může setkat s odmítnutím. Nevýhodou také může být, že klienti budou chtít po mentorovi, aby za ně vše vyřešil a bude pro ně těžké pochopit, že to není možné.⁶¹

Hübschmannová uvádí: „*Charakterizují – li Romové pozitiva romství, uvádějí na jednom z prvních míst štědrost a solidaritu.*“⁶² Z výroku je jasné, že jsou Romové zvyklí se v nepříznivé situaci/ v nouzi nejprve obrátit na svou rodinu. Požádá-li člen rodiny o pomoc, musí mu být poskytnuta. Rodina má povinnost postarat se o své nejslabší a nemohoucí členy.⁶³ Štědrost je vnímána v romské komunitě jako samozřejmost, platí pravidlo – dnes dám já, zítra dá on mě. Romové se vždy dělili nejen o jídlo, ale také o své názory a zážitky.⁶⁴ Romská rodina je zvyklá hledat pomoc uvnitř své rodiny, postarat se o sebe v každé situaci a nikdy nenechá své slabší členy bez pomoci. V romské rodině je běžné, že nejstarší členové zůstávají ve svém přirozeném prostředí a jejich blízcí se o ně starají. Proto se romská rodina často dostává do finanční tísně, jelikož domácí péče je poměrně nákladná. Příslušníci majoritní společnosti mají ve zvyku své starší členy rodiny předat do péče specializovaným zařízením a za péči raději zaplatí, než aby ji vykonávali sami.⁶⁵

Díky těmto informacím lze pochopit, proč Romové nedůvěřují institucím a proč dochází ke kriminálnímu jednání. Pevné rodinné pouto ukazuje na odpovědnost vůči všem a na potřebě uživit rodinu v každé situaci. Romové jsou zvyklí obracet se na svou rodinu a věří pouze jejím členům. Teprve když rodina selže, přicházejí na řadu romské neziskové organizace nebo neformální představitelé.⁶⁶ Jednání s úředníky jim připadá složité a považují je za zcela zbytečné. I když se úředník snaží věc vysvětlit, Romové jim často nerozumí a jejich snahu berou jako poučování od nepřítele. Jak uvádí Navrátil: „*Efektivní činnost pomáhající instituce by měla být situovaná přímo do*

⁶¹ Srov. DEMNER, M. Služba Mentor, c. d., s. 182 – 183.

⁶² HÜBSCHMANNOVÁ, M. *Můžeme se domluvit – šaj pes dovakeras*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0496-6, s. 113.

⁶³ Srov. BALVÍN, J. Metodika výuky: hesla multikulturní výchova. In: BALVÍN, J., BENDÁKOVÁ, M. *Multidimenzionální rozmer edukácie a sociálnej práce v rómskych komunitách*. Nitra: Univerzita Konstantína filozofa, 2009. ISBN 978-80-8094-502-2, s. 271.

⁶⁴ Srov. HÜBSCHMANNOVÁ, M. *Můžeme se domluvit*, c. d., s. 118.

⁶⁵ Srov. BALVÍN, J. Metodika výuky: hesla multikulturní výchova, c. d., str 271.

⁶⁶ Srov. NAVRÁTIL, P. *Integrace Romů*, c. d., s. 49.

sousedství cílové skupiny, jejími pracovníky by měli být Romové sami a měli by se snažit o vytvoření přátelských vazeb.“⁶⁷

3.3 Vzdělání

Další důležitou oblastí, která hraje v integraci Romů roli, je vzdělání a s ním spojené skutečnosti. Vzdělání není pro Romy důležité, což potvrzuje i malý počet Romů, kteří mají vyšší než základní vzdělání. Rodiče neprojevují o vzdělání zájem a ten přejímají i jejich děti.⁶⁸ Jen malé procento dospívajících se snaží dál vzdělávat a zvyšovat si rekvalifikaci pomocí rekvalifikačních kurzů nabízených úřady práce.⁶⁹ Když dítě nastoupí do školy, ocitá se ve světě s jinými pravidly, na které není zvyklé. V romské rodině se k dětem přistupuje jako k rovnocenným partnerům a je jim ponechávána velká svoboda. Ve škole se děti musí podrobovat autoritě, dodržovat řád a chovat se jinak, než jsou zvyklé z domova. Rodiče se bojí strádání dítěte ve škole, a protože se dítě snaží ochránit, často je do školy neposílají.⁷⁰ Chybou je, že děti nenavštěvují mateřskou školu, která by je připravila na budoucí požadavky školy a děti by se do ní i více těšily⁷¹ a rodiče by pak o ně nemuseli mít takový strach. Nezájem Romů o vzdělání a o budoucnost, kterou Romové vnímají, jako danou osudem,⁷² vytváří problém nejen v oblasti práce, práva, ale také v komunikaci s majoritou.

Romský mentor se s významností vzdělání setkává v různých oblastech. Vzdělání bylo podmínkou nejen pro výkon funkce romského mentora, kterou musí každý uchazeč splnit, ale hraje i velkou roli při samotné práci s klientem a jeho rodinou. Většina klientů má jen základní vzdělání, které je omezuje nejen na trhu práce. Romský mentor se často stává vzorem jak pro klienty, tak pro jejich potomky. Již svou pomocí ukazuje romský mentor klientům, že je dobré se vzdělávat a snažit se přiblížit svým dětem

⁶⁷ NAVRÁTIL, P. *Integrace Romů*, c. d., s. 49.

⁶⁸ Srov. ŠVARCOVÁ, I. *Alternativní vzdělávací program zvláštní školy pro žáky romského etnika*. In: BALVÍN, J., a kol. *Romové a alternativní pedagogika*. Ústí nad Labem: Hnutí R, 2000. ISBN 80-902461-7-6, s. 126.

⁶⁹ Srov. BANDYOVÁ, Marta, a kol. *Romové, bydlení a soužití*. Praha: Socioklub, 2000. ISBN 80-902260-8-6b, s. 56.

⁷⁰ Srov. CINA, S. *Rodinné prostredie a jeho vplyv na školský výkon romského žiaka*. In: BALVÍN, J., BENĎÁKOVÁ, M. *Multidimenzionálny rozmer edukácie a sociálnej práce v rómskych komunitách*. Nitra: Univerzita Konstantina filozofa, 2009. ISBN 978-80-8094-502-2, s. 295.

⁷¹ Srov. PÁNA, Lubomír. *Vztah české majority a národnostních menšin v jihočeském kraji*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. ISBN 978-80-86708-53-9, s. 148.

⁷² Srov. NAVRÁTIL, Pavel, a kol. *Romové v České společnosti*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-741-8, s. 203.

potřebnost vzdělání pro jejich další uplatnění. Romský mentor vidí strach klientů o své děti jejich očima, a proto je jim schopen lépe vysvětlit podrobnosti spojené se vzděláváním jejich dětí. Snaží se jim vysvětlit všechny výhody školní přípravy a snaží se eliminovat jejich strach.⁷³

3. 4 Hodnotový systém

Další hledisko, které negativně ovlivňuje život Romů, je změna hodnotového systému. Pro Romy jsou podle Navrátila nejdůležitější hodnoty: „ 1. rodina a rod, 2. zdraví, 3. svoboda, úcta, 4. peníze a další materiální potřeby.“⁷⁴ Je zajímavé, že většinu z těchto hodnot preferuje i majoritní společnost.⁷⁵ Bohužel řada mladších Romů nerozvíjí své tradiční hodnoty, kulturu a nedodrží vnitřní zákony tradičního společenství, protože se za svůj původ stydí a považují ho za problematický. Díky tomuto rozvratu se setkáváme s přejatými negativními skutečnostmi, které bychom v tradiční romské kultuře nenašli – např. prostituce, návykové užívání látek či ponechávání dětí v dětských domovech.⁷⁶ Hodnoty i rodina utváří způsob našeho myšlení i jednání. Proto je důležité pracovat nejen s výše zmíněnými změnami v hodnotovém systému, ale i s romskou rodinou a se silami každé osoby.⁷⁷ Romští mentoři při své práci využívají znalost tradičních hodnot. Romský mentor si tyto hodnoty plně uvědomuje, a proto je jeho práce efektivnější a přirozenější. Také znalost komunity mentorovi usnadňuje práci. Mentor ví, jestli komunita uznává tradiční hodnoty, zda se její členové některých hodnot vzdali a potýkají-li se s negativními důsledky ztráty svých hodnot. Pro pracovníka, který není členem komunity a ve složitých vztazích se nevyzná, by bylo obtížné se v prostředí orientovat a pochopit jádro problému. Pro Romy je, jak už jsem uvedla, nejdůležitější rodina, která se velmi často stává pilířem pro práci mentora s klientem.⁷⁸

Romové se obvykle do řešení své situace nezapojují a využívají pouze opatření, které jejich snahu nevyžadují – např. zvýšení sociálních dávek a umožnění studia

⁷³ Srov. DEMNER, M. Služba Mentor, c. d., s. 181 – 185.

⁷⁴ NAVRÁTIL, P. a kol. *Romové v české společnosti*, c. d., s. 203.

⁷⁵ Srov. NAVRÁTIL, P. *Integrace Romů*, c. d., s. 55.

⁷⁶ Srov. DAVIDOVÁ, E. Romové v České a Slovenské republice: historicko – etnologický exkurz a současná dilemata. In: VOJTOVÁ, P. *Pohledy etnické marginalizace u aboriginal people v Kanadě a Romů v České a Slovenské republice*. České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta, 2007. ISBN 978-80-7394-019-5, s. 24 – 25.

⁷⁷ Srov. ADAMOVIČ, M. *Dejiny romského myslu*, c. d., s. 88.

⁷⁸ Srov. DEMNER, M. *Služba Mentor*, c. d., s. 185 – 186.

dětem.⁷⁹ Jakoubek uvádí děsivou skutečnost: „ *mladá generace Romů nepoznala práci, od dětství jsou závislí na sociálních dávkách a nemají potřebu být užiteční a vydělávat si své peníze.*“⁸⁰ V tomto pohledu vidím přínos romského mentora především v jeho vzoru pro členy komunity. Vzor romského mentora může přinést několik změn. Romové si mohou uvědomit nejen potřebnost vzdělání, ale také výhody své aktivity, za které budou mít nejen finanční ohodnocení, ale i pocit užitečnosti, potřebnosti a také se mohou začít snažit o zlepšení svých podmínek.⁸¹

⁷⁹ Srov. PÁNA, L. *Vztah české majority a národnostních menšin v Jihočeském kraji*, c. d., s. 148.

⁸⁰ JAKOUBEK, Marek, BUDILOVÁ, Lenka, a kol. *Cikánské skupiny a jejich sociální organizace*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 978-80-7325-178-9, s. 254.

⁸¹ Srov. DEMNER, M. *Služba Mentor*, c. d., s. 185 – 186.

4. Metodika výzkumného šetření

4. 1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu a celé této práce je zjištění, jak práci romského mentora na okrese Český Krumlov hodnotí pracovníci organizací, kteří s romskými mentory spolupracují, dále jak svou práci vidí samotní mentoři a jak práci romských mentorů hodnotí jejich klienti. Předpokládaného cíle bych chtěla dosáhnout prostřednictvím teoretické a praktické části, s tím, že teoretická část měla za úkol popsat základní informace, na které navazuje praktická část této práce.

4. 2 Metodika výzkumu

Pro získání dat jsem zvolila metodu kvalitativního výzkumu. Jako techniku jsem použila polostrukturovaný rozhovor. Tato technika vyžaduje si předem sestavit soubor témat/otázek, které budou během rozhovoru zodpovězeny.⁸² Komunikace při tomto typu rozhovoru je volnější, respondent může odpovídat na otázku podle svého uvážení a tazatel může pokládat doplňující otázky.⁸³ Tematické okruhy byly sestaveny s přihlédnutím k teoretické části této práce, v níž jsou definovány pojmy, které jsou dále využívány k získání informací vedoucích k cíli této práce.⁸⁴ Výzkum byl prováděn od listopadu 2011 do února 2012 a byl rozdělen do tří etap. Výzkumný vzorek tvořilo šest pracovníků institucí/organizací z Českého Krumlova, pět romských mentorů a čtyři klienti.⁸⁵ Všichni respondenti pracují či bydlí v okrese Český Krumlov. Všechny rozhovory byly se souhlasem respondentů zaznamenány na diktafon a poté nedoslovně

⁸² Srov. REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-3006-6, s. 111.

⁸³ Srov. FERJENČÍK, Ján. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-367-6, s. 175.

⁸⁴ Viz příloha II., III. a IV. této práce

⁸⁵ Viz příloha I. této práce

přepsány a zpracovány podle stanovených okruhů⁸⁶. Pořízení audiozáznamu považuji za velmi prospěšné. Během rozhovoru jsem si nemusela zapisovat všechny informace, které jsem od informátora získala a mohla jsem věnovat plnou pozornost respondentovi.⁸⁷ Při přepisu audiozáznamu jsem se snažila omezit výskyt chyb pomocí několikanásobného poslechu audiozáznamu a pročtením si přepsaného textu.⁸⁸

V první části výzkumu jsem oslovila pracovníky institucí/organizací, o kterých vím, že s romskými mentory spolupracují (PMS ČR v Českém Krumlově, OSPOD) a i ty, kteří by s romskými mentory mohli spolupracovat či mít o jejich činnosti konkrétní poznatky (KOCERO, ICOS, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví). Oslovila jsem telefonicky nebo prostřednictvím e-mailu pět pracovníků organizací v Českém Krumlově, představila jsem jim svou práci a požádala je o osobní setkání. Se schůzkou souhlasili čtyři pracovníci. Pracovník, který schůzku odmítl, se pokládal za nekompetentního k takovému rozhovoru, neboť v organizaci působí krátce a nemá dostatek informací o projektu. Se dvěma pracovníky Komunitního centra Romů KoCeRo, o. p. s. jsem si domluvila a také uskutečnila rozhovor v rámci mé odborné praxe. S ostatními pracovníky jsem si sjednala schůzku, která se ve všech případech uskutečnila v místě jejich pracoviště. Rozhovory trvaly zhruba 20 minut. Předem jsem měla stanovené tematické okruhy a otázky. Otázek určených pracovníkům bylo pět a byly rozděleny do tří okruhů.⁸⁹

- Spolupráce s mentory (otázka č. 1, 2 a 3)
- Hodnocení spolupráce (otázka č. 4)
- Potřebnost projektu (otázka č. 5)

Ve druhé části výzkumu jsem se zaměřila na kontaktování romských mentorů, kteří pracují, či pracovali v okrese Český Krumlov. Z oficiálních internetových stránek projektu Mentor jsem zjistila, že v okrese Český Krumlov je pět mentorů. Na tyto mentory jsem postupně získávala kontakty z různých zdrojů. Nejdříve jsem oslovila Sdružení pro probaci a mediaci v justici s prosbou o předání kontaktů na romské mentory. Pracovníci mi sdělili, že mi kontakty nemohou poskytnout bez svolení mentorů, a proto mi nabídli, že mentory kontaktují a poté se mi ozvou. Bohužel se mi již nikdo i po připomenutí neozval, proto jsem začala shánět kontakty na romské

⁸⁶ Viz příloha II., III. a IV. této práce

⁸⁷ Srov. MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4, s. 197 – 198.

⁸⁸ Srov. Tamtéž, s. 205 – 207.

⁸⁹ Viz příloha II. této práce

mentory jinde. Kontakt na prvního mentora jsem získala od pracovníků PMS v Českém Krumlově, na druhého mentora od mého spolužáka, na třetího mentora od pracovnice KoCeRa. Na čtvrtého mentora, který mi poté domluvil schůzku i s pátým mentorem, se mi podařilo sehnat kontakt přes Obecní úřad obce Větrná a to konkrétně přes vedoucí odboru vnitřních věcí a sociálních služeb.⁹⁰ Romské mentory jsem kontaktovala telefonicky, prostřednictvím e-mailu nebo pomocí dalších osob. S každým romským mentorem jsem si domluvila schůzku, která se uskutečnila v jednom případě v domácnosti respondenta, ve dvou případech v kavárně a ve dvou případech v kanceláři občanského sdružení. Na rozhovory, které trvaly přibližně 30 minut, jsem měla připraveno sedm otázek, jež byly situovány do tří okruhů:⁹¹

- Činnost romského mentora (otázka č. 1, 2, 3 a 4)
- Hodnocení projektu (otázka č. 5)
- Potřebnost projektu (otázka č. 6 a 7)

Poslední část výzkumu byla určena na získání potřebných informací od klientů. Klienti byli vybráni dvěma romskými mentory a také jimi osloveni. S krátkou schůzkou souhlasili čtyři klienti. Místo schůzky bylo ve dvou případech v kanceláři občanského sdružení a ve dvou případech v prostorách panelákového domu, kde bydlí jeden z mentorů. Rozhovory byly krátké, trvaly zhruba pět minut a proběhly bez přítomnosti romských mentorů. Otázky pro klienty byly čtyři a byly rozděleny do tří okruhů:⁹²

- Problém klienta (otázka č. 1)
- Hodnocení spolupráce (otázka č. 2 a 3)
- Potřebnost projektu (otázka č. 4)

Pracovníci, romští mentoři i klienti byli srozuměni s využitím informací, které jsem od nich získala, a souhlasili s jejich zveřejněním. Během sběru informací od respondentů mohlo dojít ke zkreslení výzkumu. Možnostem zkreslení se budu dále věnovat v diskuzi.

⁹⁰ Srov. FERJENČÍK, J. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*, c. d., s. 117.

⁹¹ Viz příloha III. této práce

⁹² Viz příloha IV. této práce

4. 3 Způsob vyhodnocování

Rozhovory s pracovníky organizací/institucí v Českém Krumlově jsou děleny do tří okruhů a připravila jsem čtyři hlavní otázky, které jsou zaměřeny na spolupráci pracovníků s mentory, na hodnocení spolupráce a na potřebnost projektu.

Rozhovory s romskými mentory jsou také děleny do tří okruhů a stanovených otázek jsem měla šest. Ty jsou zaměřeny na činnost romského mentora, na hodnocení projektu a na jeho potřebnost.

Rozhovory s klienty jsou děleny do tří okruhů a připravené jsem měla čtyři otázky, které jsou zaměřeny na problémy klientů, na spolupráci klientů s romskými mentory, na hodnocení spolupráce a na potřebnost romského mentora pro klienty.

Všechny rozhovory byly nedoslovně přepsány a vyhodnoceny podle výše uvedených okruhů. V prezentaci výsledků jsou uvedeny otázky, jež byly položeny respondentům a k těmto otázkám jsou uvedeny odpovědi všech respondentů, které jsou shrnuty. Vyhodnocení bylo rozděleno podle výzkumného vzorku, tedy na tři části – výsledky rozhovorů s pracovníky, mentory a klienty.

4. 4 Okruhy otázek

Rozhovory s pracovníky

První okruh otázek: Spolupráce s mentory

V tomto okruhu se chci dozvědět, zda pracovníci vybraných organizací v Českém Krumlově s romskými mentory spolupracují, kde se s mentory setkávají a jak jejich spolupráce probíhá.

Druhý okruh otázek: Hodnocení spolupráce

Cílem tohoto okruhu je zjistit, jak pracovníci hodnotí spolupráci s romskými mentory, případně celý projekt.

Třetí okruh otázek: Potřebnost projektu

V tomto okruhu se chci dozvědět, v čem pracovníci vidí potřebnost projektu.

Rozhovory s romskými mentory

První okruh otázek: Činnost romského mentora

V tomto okruhu se zajímám o práci romských mentorů, jak spolupracují s klienty a jak klienti na romské mentory reagují. Zajímá mě také, s jakými organizacemi a institucemi romští mentoři spolupracují v okrese český Krumlov.

Druhý okruh otázek: Hodnocení projektu

Cílem tohoto okruhu je zjistit, jak romští mentoři hodnotí projekt a svou činnost v jeho rámci.

Třetí okruh otázek: Potřebnost projektu

V tomto okruhu je pro mě podstatné zjistit, v čem vidí potřebnost projektu pro cílovou skupinu a s čím/v čem mají podle romských mentorů romští klienti problémy.

Rozhovory s klienty

První okruh otázek: První okruh otázek: Problém klienta

V tomto okruhu mě zajímá, s jakým problémem se klienti potýkali a kdo konkrétně byl problémem ohrožen.

Druhý okruh otázek: Hodnocení spolupráce

Cílem tohoto okruhu je zjistit, jak probíhala spolupráce klientů s romskými mentory a jak tuto spolupráci klienti hodnotí.

Třetí okruh otázek: Potřebnost projektu

Položením této otázky chci zjistit, v čem osobně klienti vidí potřebnost spolupráce s romským mentorem.

5. Prezentace výsledků

5.1 Rozhovory s pracovníky

První okruh otázek: Spolupráce s mentory

V tomto okruhu jsem se dotazovala, jestli se pracovníci vybraných organizací v Českém Krumlově s mentory setkávají, v rámci jaké aktivity se setkávají a také na to jak spolupráce probíhá.

Otázka č. 1: Setkáváte se při své práci s romskými mentory?

Na tuto otázku mi pět pracovníků odpovědělo kladně, pouze jedna pracovnice uvedla: „S romskými mentory jsem se já ani moji kolegové ještě nesetkali.“ (pracovnice č. 6, ICOS)

Otázka č. 2: V rámci jaké aktivity se s romskými mentory setkáváte?

Na tuto otázku mi pracovníci odpovídali různě, protože každý pracovník pracuje v jiné organizaci, která samozřejmě poskytuje odlišné služby. Pouze dva pracovníci, se kterými jsem rozhovor uskutečnila, byli z jedné organizace, ale na jiné pracovní pozici, a proto také uvedli rozdílné aktivity, při kterých se s mentory setkávají. Pouze ve dvou případech pracovníci uvedli, že se s romskými mentory setkávají v pracovní skupině pro etnické menšiny v rámci komunitního plánování sociálních služeb ve městě Český Krumlov.

„Já osobně se s dvěma mentory scházím v pracovní skupině pro etnické menšiny v rámci komunitního plánování. Víím, že oba tito mentoři průběžně spolupracují i bez nároku na odměnu se střediskem PMS ČK.“ (pracovník č. 1, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví)

„S mentory se setkávám v rámci komunitního plánování ve skupině pro etnické menšiny. Jedna z mentorek, která je nyní na mateřské dovolené, je i pracovnící našeho

zařízení a dále spolupracujeme s jedním mentorem při spolupráci v lokálním partnerství ve Větrní“ (pracovník č. 4, KoCeRo)

Pracovnice č. 6 se s nimi nesešla ani v rámci komunitního plánování sociálních služeb, ani při spolupráci v lokálním partnerství ve Větrní. Pracovnice KoCeRa č. 5 se s mentory setkává v rámci výkonu své profese terénního pracovníka. Pracovnice č. 2 se třemi mentory scházela v rámci projektu Posílení rodiny.

„Spolupráce byla zahájena v roce 2009 Sdružením pro probaci a mediaci v justici s Probační a mediační službou ČR, ta trvala asi rok a půl.“ (pracovnice č. 2, OSPOD)

Pracovníci PMS ČR v Českém Krumlově spolupracují s mentory v rámci programu Mentor.

„Středisko PMS v Českém Krumlově se zapojilo na jihu Čech jako 1 z prvních hned z počátku do vznikajícího programu Mentor. Nyní pracují při středisku dva zkušení mentoři.“ (pracovník č. 3, PMS ČK)

Otázka č. 3: Jak probíhá Vaše spolupráce s romskými mentory?

Spolupráce pracovníků PMS ČK s mentory je pravidelná a rovněž pravidelná byla i spolupráce pracovníků OSPOD s mentory.

„Oba mentoři jsou v neustálém kontaktu se střediskem prostřednictvím probační asistentky. Ta s nimi diskutuje k jednotlivým případům a případně zajišťuje kontakt s dalšími pracovníky střediska, pokud tito mají potřebu zajistit kontakt s problematickými klienty.“ (pracovník č. 3, PMS ČK)

„V Českém Krumlově pracovala jedna mentorka a ve Větrní dva mentoři. Úkolem OSPOD bylo vytipovat vhodné rodiny pro spolupráci, informovat o nich mentory a uzavřít s nimi dohodu o spolupráci. Jednou za měsíc se konalo setkání o průběhu spolupráce.“ (pracovnice č. 2, OSPOD)

Ostatní pracovníci spolupracují s romskými mentory podle potřeby, obvykle při řešení konkrétních případů, či v rámci komunitního plánování sociálních služeb ve městě.

„Spolupráce mezi mnou a mentory probíhá při setkávání pracovní skupiny pro etnické menšiny v rámci komunitního plánování.“ (pracovník č. 1, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví)

„S mentory spolupracuji na poradách komunitního plánování, častá a spolehlivá spolupráce byla s mentorkou, která je naší zaměstnankyní.“ (pracovník č. 4, KoCeRo)

„Setkání s mentory nejsou pravidelná, probíhají podle potřeby, jde o řešení konkrétních případů.“ (pracovnice č. 5, KoCeRo)

Pracovnice č. 6, která se s mentory ještě neseťkala, uvádí: *„Podle mého názoru pracují romští mentoři čistě individuálně, s naší organizací nespolupracují. Ani v rámci služby právního poradenství se neseťkáváme s klienty mentorů, buď mentoři pracují tak dobře, že nás poté jejich klienti nepotřebují, nebo se to nebo se to od klientů ani nedozvíme.“ (ICOS)*

Druhý okruh otázek: Hodnocení spolupráce

V tomto okruhu jsem pokládala pouze jednu otázku, ptala jsem se pracovníků, jak hodnotí spolupráci s romskými mentory a získala jsem i odpovědi, jak pracovníci hodnotí celý projekt.

Otázka č. 4: Jak hodnotíte spolupráci s romskými mentory?

Všichni pracovníci hodnotili spolupráci s romskými mentory kladně, nikdy se neseťkali s nevýhodami.

„Spolupráce s mentory je prospěšná, díky ní můžeme rychleji vyřešit klientův problém.“ (pracovnice č. 5, KoCeRo)

„Na mentory je spolehnutí, obzvláště s naší zaměstnankyní byla spolupráce častá.“ (pracovník č. 4, KoCeRo)

Většina případů se podařila s pomocí mentorů vyřešit.

„Podle pracovníků PMS ČK k 31. 8. 2011 mentoři pracovali se 12 klienty a u osmi z nich byla intervence úspěšná.“ (pracovník č. 1, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví)

„S prací mentorů je na středisku velká spokojenost, při jednání s mladistvými klienty byla v činnosti mentora více než polovina případů.“ (pracovník č. 3, PMS ČK)

„Samozřejmě se v některých případech spolupráce nepovedla, klienti obvykle nespolupracovali, nebo nechtěli změnit své chování. Nezodpovědní klienti zůstanou stejní, i když se mentor snaží.“ (pracovnice č. 2, OSPOD)

Někteří pracovníci vyjádřili i lítost, že byla činnost romských mentorů omezena, neboť se neseťkala peníze na pokračování projektu Posílení rodiny.

„Ve službě jsem viděla přínos, škoda, že program skončil. Uvítala bych více mentorů.“ (pracovnice č. 2, OSPOD)

„Je škoda, že skončil projekt Posílení rodiny. Aktivita pro rodinu jsou potřebné, jde o to pomoci rodině a zaměřit se na děti, např. aby rodiče podporovali děti ve vzdělávání.“ (pracovnice č. 6, ICOS)

Spolupráce romských mentorů s PMS ČK se průběžně hodnotí, podobné to bylo v případě spolupráce mezi romskými mentory a OSPOD, kde k hodnocení docházelo jednou za měsíc.

„Na každé schůzce se hodnotila spolupráce – co se zlepšilo, co zůstalo stejné a co se nepovedlo. Situace klientů se buď zlepšila, anebo zůstala stejná, ke zhoršení nikdy nedošlo.“ (pracovnice č. 2, OSPOD)

I když některé organizace s romskými mentory nespolupracují, mají informace, že existuje spolupráce s mentory regionu.

„V regionu není tolik organizací a institucí, abychom si informace nemohli předat.“ (pracovnice č. 6, ICOS)

Samotný projekt se také u pracovníků setkává s pozitivním ohlasem.

„Projekt napomohl v navázání lepších a hlubších kontaktů s romskou menšinou, která je na českokrumlovském okrese v probační činnosti dosti zastoupena. Samotná služba se také dostala do povědomí všech zainteresovaných institucí.“ (pracovník č. 3, PMS ČK)

Třetí okruh otázek: Potřebnost projektu

Tento okruh je věnován potřebnosti projektu, chci zjistit, v čem pracovníci vidí jeho potřebnost a výhody.

Otázka č. 5: V čem vidíte výhody a potřebnost projektu?

Pracovníci uváděli především jako výhodu, že Romové dostali šanci stát se mentory a být prospěšnými pro své společenství.

„Výhodou je již to, že byla mentorům dána šance a mentorům klienti věří.“ (pracovník č. 4, KoCeRo)

Tito Romové, kteří dostali možnost stát se mentory, jsou patřičně vzdělaní a jsou i k dalšímu vzdělání motivováni. Pro ostatní Romy se poté stávají pozitivním vzorem, ke kterému mají důvěru.

„Mentorům klienti věřili, nebrali je jako úřad, byli otevřenější a romští mentoři klientům více rozuměli.“ (pracovnice č. 2, OSPOD)

„Romové se úředníků a policistů bojí a nic jim neřeknou.“ (pracovnice č. 5, KoCeRo)

„Když klientovi podá informace probační úředník, není to takové, jako když mu je vysvětlí někdo jemu blízký.“ (pracovnice č. 6, ICOS)

Důležité je, že se mentoři snaží pomoci nejen své komunitě, ale i majoritní společnosti, protože rozumí oboustranným požadavkům.

„Romský mentor musí být někdo, kdo je v kultuře, ale na druhou stranu chápe požadavky většinové společnosti.“ (pracovnice č. 6, ICOS)

Mentor ví, jakým způsobem má klientům zprostředkovat informace, aby pro ně byly přijatelné.

„Mentor upraví informace tak, jak to klienti potřebují, s ohledem na jejich kulturu.“ (pracovnice č. 6, ICOS)

„Při práci s Romy je důležité si uvědomit, že mají odlišný žebříček hodnot.“ (pracovník č. 4, KoCeRo)

Romští mentoři se orientují v komunitě, mohou klienta přímo oslovit a snadněji se dostanou i do klientovy rodiny, na kterou také mohou působit.

„Je lepší, když s klienty jedná romský mentor, může do komunity, je spojkou, která otvírá dveře.“ (pracovnice č. 5, KoCeRo)

„Je důležité, že se mentor dostane do rodiny, může klienta motivovat a když se podaří vyřešit jeden problém, tak se často vyřeší i další.“ (pracovnice č. 6, ICOS)

„Romští klienti potřebují zprostředkovat informace od někoho, komu mohou věřit a tím mohou být motivováni.“ (pracovník č. 1, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví)

Projekt je přínosem v oblasti prevence kriminality a sociální integraci Romů.

„Vyškolení mentoři zvyšují při svých jednáních právní vědomí příslušníků této menšiny a celkově zvyšují informovanost o soudnictví a případném řešení následků trestné činnosti.“ (pracovník č. 3, PMS ČK)

5. 2 Rozhovory s romskými mentory

První okruh otázek: Činnost romského mentora

V tomto okruhu jsem se zajímala, jak dlouho jednotliví romští mentoři na okrese český Krumlov pracují a jakou činnost obvykle vykonávají. Také se dotazuji na průběh

spolupráce s klienty, a jak klienti na romské mentory reagují. Má poslední otázka se zaměřuje na spolupráci romských mentorů s institucemi a organizacemi.

Otázka č. 1: Jak dlouho pracujete jako romský mentor a jakou činnost obvykle vykonáváte?

Romští mentoři, kteří pracují v rámci spolupráce s PMS ČR v rámci projektu Mentor, byli do projektu zapojeni v roce 2006 a fungují v něm doposud.

„Mentora dělám přes PMS ČR od roku 2006 do současné doby.“ (mentor č. 3)

„Jsem mentorkou přes PMS ČR již pět let.“ (mentorka č. 1)

Tito romští mentoři uváděli, že jejich hlavní činností na okrese Český Krumlov je především pomáhat středisku PMS ČR při kontaktování klientů, návštěvy klientů v domácnostech, motivace klientů k plnění jejich povinností a také podpora klientů při řešení zadluženosti.

„Romské klienty je problematické najít, protože se hodně stěhují, také často nedodrží podmínku uloženého alternativního trestu a mají velký problém se zadlužeností. S takovými klienty jedním.“ (mentorka č. 1)

„Jezdím za klienty, kteří se nehlásí nebo neplní podmínky trestu, klientům vysvětlím situaci a snažím se je motivovat.“ (mentor č. 3)

Mentoři pracující v rámci projektu Posílení rodiny začali být školeni v lednu 2008 a samotnou činnost vykonávali jeden rok.

„Mentora jsem dělal 1, 5 roku včetně proškolení.“ (mentor č. 4)

„Školení trvalo půl roku, mentora jsem pak dělal rok.“ (mentor č. 5)

Zajímavou odpověď jsem dostala od mentorky č. 2: *„Mentorkou přes OSPOD jsem byla tři roky.“* Tato odpověď je zvláštní, protože tak dlouho program netrval. Této odpovědi se dále budu věnovat v diskuzi.

Tito mentoři, kteří pracovali s rodinami, řešili bytovou, finanční problematiku a také výchovné problémy s dětmi.

„S klienty jsem řešila dluhy na nájmu, sháněla jsem byty, řešila jsem záškoláctví dětí a zařizovala přes KOCERO volnočasové aktivity a doučování.“ (mentorka č. 2)

„V rodinách se školními dětmi se řešila docházka a prospěch, tam kde byly předškolní děti, se kontrolovalo, jestli je v bytě čisto a zda v rodině není alkoholismus či gamblerství.“ (mentor č. 4)

„Nejčastěji jsem se věnoval bytové problematice a školní docházce dětí.“ (mentor č. 5)

Otázka č. 2: Jak probíhá vaše spolupráce s klienty?

Mentori přes PMS ČR dostávají ke spolupráci složité případy – klienty, kteří nespolupracují, nehlásí se, není možné je kontaktovat nebo nedodržují podmínky uloženého alternativního trestu, nejčastěji se jedná o trest Obecně prospěšných prací.

„Pracovníci PMS mě posílají za klienty obvykle po třetí výzvě, když je najdu a věc jim vysvětlím, tak druhý den dorazí na středisko.“ (mentor č. 3)

Spolupráce s klienty je individuální, každý klient vyžaduje jiné chování a přístup.

„Mentor nemůže být hodný, vždy musí ale přizpůsobit své chování vůči klientovi.“ (mentorka č. 1)

Romští mentori většinou k motivaci klienta využívají i jeho rodinu, pro mentora je těžké motivovat dlouhodobé klienty.

„Při spolupráci využívám i rodinu, u nezletilých je nutný apel na rodiče.“ (mentorka č. 1)

„Některé klienty mám i přes dva roky, z jednoho trestu šli do druhého, takoví klienti se nebojí a už mě ani moc nerespektují.“ (mentor č. 3)

Pracovníci přes OSPOD pracovali s rodinami, na které dostali tip a snažili se hledat způsoby, jak jim pomoci.

„Zašla jsem do rodiny, snažila jsem se získat její důvěru a pak na ni vhodně působit.“ (mentorka č. 2)

Mentori pracující ve Větrní řešili případy klientů společně, pracovali nejen s rodinami, které jim byly přiděleny, ale i s rodinami, které je oslovily nebo které kontaktovali samotní mentori.

„Ve Větrní je výhodnější pracovat ve dvojici, i když jsme měli rodiny rozdělené, tak jsme pracovali spolu.“ (mentor č. 4)

„Pracovali jsme s rodinami, které navrhl OSPOD, ale také s těmi, které naši pomoc potřebovaly, i když jsme za to nic neměli.“ (mentor č. 5)

Při práci využívají tito romští mentori nejen svou dobrou pověst, ale také pedagogické zkušenosti.

„Já při práci s klienty využívám svých pedagogických zkušeností, zaměřuji se na děti.“ (mentor č. 4)

„Já vycházím především ze svých známostí a dobré pověsti.“ (mentor č. 5)

Otázka č. 3: Jak na Vás klienti reagují?

Z výpovědí romských mentorů se dá říci, že je klienti respektují a mají k nim důvěru, ti kteří je znají se na ně i často obrací a žádají je o pomoc.

„Klienti mě vždycky pustili mezi sebe, nikdy jsem jim nic nemohla nařídit, ale když se topí, tak pomoc vždycky využijí. Ti, co mě znali dlouho, mi řekli víc.“ (mentorka č. 2)

„Ostatní Romové mě přijímají dobře, znají mě dlouho, ví, že to s nimi myslím dobře.“ (mentor č. 5)

„Klienti mě berou, i když Rom nejsem, tak jsem mezi ně zapadl, jsem tady už deset let. Pro romské sdružení dělám administrativní práci, doučuji děti, ty mi říkají strejdo. Klienti se na mě o pomoc obrací normálně, ví, že mám přehled.“ (mentor č. 4)

Někteří klienti v nich ale vidí i hrozbu a nechťejí spolupracovat ani s nimi.

„Někteří klienti mě znají, někteří ne. Několik klientů nechce spolupracovat ani se mnou, ale zase jiní za mnou přicházejí a ujišťují mě o tom, že budou spolupracovat a žádají mě třeba o doprovod na PMS.“ (mentorka č. 1)

„Mám klienty, kteří mě pořád ujišťovali, ale nic nedělali. Má doporučení neposlouchají a myslí si, že se dá všechno vyřešit na poslední chvíli. Když už s jejich situací nic udělat nejde, tak mi pak klient nebo jeho rodina řekne, že ho mentor nechal zavřít.“ (mentor č. 3)

Na některé klienty ale skutečnost, že v romských mentorech vidí hrozbu, funguje.

„Pracovníci PMS nás posílají i za bílými klienty, kteří na výzvy nereagují. Když je navštívím, hodně se diví, jsou hodně překvapení, tito klienti pak obvykle hned na středisko PMS dorazí.“ (mentor č. 3)

Otázka č. 4: S jakými institucemi/ organizacemi spolupracujete?

Všichni mentoři spolupracují se Sdružením pro probaci a mediaci v justici a s Probační a mediační službou ČR, především pak se střediskem v Českém Krumlově. Mentoři pracující v projektu Posílení rodiny pak spolupracovali s Orgánem sociální právní ochrany dětí.

„Spolupracuji se SPJ a s PMS ČR.“ (mentorka č. 1)

„Tak to bylo se SPJ, OSPOD a PMS.“ (mentor č. 4)

„S OSPOD, PMS a SPJ.“ (mentor č. 5)

Z rozhovorů jsem zjistila, že romští mentoři s jinými institucemi či organizacemi v Českém Krumlově příliš nespolupracují, pouze dva mentoři uvedli, že spolupracují

s dalšími institucemi a organizacemi ve městě, když to vyžaduje klientova situace anebo je město zapojí do plánování sociálních služeb.

„Spolupracovala jsem samozřejmě se SPJ, PMS, OSPOD a když jsem klientce pomáhala řešit vdovský důchod, tak s Okresní správou sociálního zabezpečení. Přes KoCeRo, kde pracuji, jsem zařizovala dětem doučování.“ (mentorka č. 2)

„Já spolupracuju se SPJ, PMS a také někdy s protidrogovým. Také jsem členem pracovní skupiny pro etnické menšiny v rámci komunitního plánování.“ (mentor č. 3)

Druhý okruh otázek: Hodnocení projektu

V tomto okruhu jsem pokládala jedinou otázku, jejímž vyslovením byla snaha zjistit, jak romští mentoři pracující nyní nebo i dříve v okrese Český Krumlov hodnotí projekt a svou roli v něm.

Otázka č. 5: Jak byste ohodnotil/a projekt?

Mentoři považují projekt a svou činnost za úspěšné. K tomuto poznatku došli podle zvyšujícího se počtu vyřešených případů, ale také prostřednictvím navázání dobré spolupráce s pracovníky PMS ČR.

„Dřív se plnilo 15 % a dnes přes 50 % případů. Má práce přináší určitý efekt, klienti už chodí na první vyzvání.“ (mentor č. 3)

„Svou práci i projekt považuji za úspěšné nejen podle povedených případů, ale také podle pozitivní spolupráce a dobrých vztahů s pracovníky PMS v Českém Krumlově.“ (mentorka č. 1)

„Případy se povedly skoro všechny a to nejen u mě, ale u všech mentorů“ (mentorka č. 2)

Dva mentoři hodnotí projekt a svou práci podle zlepšení situace v rodinách a také podle pravidelných setkávání, na kterých se řešily pokroky v jednotlivých rodinách.

„V rodinách došlo vždy k malému či většímu zlepšení. Často se vyřešením jednoho problému pomohlo vyřešit i jiné problémy, které v rodině byly.“ (mentor č. 5)

„V rodinách, kde jsme pracovali, k pokroku došlo. Spolupráce se vyhodnocovala každý měsíc na pravidelných supervizích a vždy došlo ke zlepšení. Mrzí mě, že projekt skončil, byl prospěšný a díky pravidelné supervizi i dobře kontrolovatelný.“ (mentor č. 4)

Třetí okruh otázek: Potřebnost projektu

Zde jsem pokládala dvě otázky, které by mi pomohly zjistit, v čem je podle romských mentorů projekt potřebný pro romské klienty a s čím mají klienti problémy.

Otázka č. 6: V čem vidíte potřebnost projektu pro romské klienty?

Potřebnost projektu pro romské klienty je podle romských mentorů v poskytnutí možnosti mít prostředníka při jednání s úřady i s poskytovateli ubytování.

„Klienti úředníkům ale často nerozumí, i když se snaží. Jinou důvěru mají k úředníkovi a k mentorovi.“ (mentorka č. 1)

„Mentorovi řeknou víc, úředníkovi jen polovinu, tomu se bojí říci vše.“ (mentorka č. 2)

„Důležitý je proto, aby viděli, že jim může někdo udělat prostředníka s úřadem, oni mají, dá se říci, negativní vztah k úřadům. Když je informujeme, tak nám toho řeknou víc, úředník nám taky něco poví, my to vyhodnotíme a snažíme se najít východisko ze situace.“ (mentor č. 4)

„Já když přijdu do ubytovny jako mentor, tak mě nevyhodí. Pokud je šance tam řešit problém ohledně nájmu, tak mi majitel neřekne, jděte pryč, už jsem vám to říkal několikrát.“ (mentor č. 5)

Klienti potřebují někoho, komu mohou věřit a na koho se mohou obrátit s žádostí o pomoc. Důležité podle romských mentorů je, že se o klientech dozví a mají možnost je navštívit v jejich přirozeném prostředí a celkem rychle se zapojit do řešení jejich problémů.

„Romští klienti si nedovedou poradit. Pro pomoc chodí často do KoCeRa, ale když mají zábrany a nechtějí tam chodit, tak se o jejich problému terénní pracovník nedozví. Já jako mentor ano, dostanu tip.“ (mentorka č. 2)

„Klienti bydlí často daleko, mentor za nimi přijde až domů. Je dobré, že se do případu dostanu brzo, kdy jde věci řešit.“ (mentor č. 3)

Jeden mentor zmínil za výhodné i fakt, že byly zavedeny alternativní tresty, které ulehčují státní pokladně a i očistí toho, kdo splní podmínky uloženého trestu.

„Když klient odpracuje hodiny, které mu byly v trestu Obecně prospěšných prací uloženy, tak si nemusí jít sednout a ještě bude mít čistej rejstřík. Stát sice zaplatí mentorům, ale pořád to bude levnější než hradit kriminál.“ (mentor č. 3)

Otázka č. 7: S jakými problémy se u klientů setkáváte?

Na tuto otázku mi romští mentoři odpovídali podobně. Uváděli, že se u klientů setkávají především s nezaměstnaností, dluhy, nevyhovujícím bydlením, s problémy se vzděláváním dětí a s rozšiřováním drogové a alkoholové problematiky. Dále tito romští mentoři zmiňují problémy klientů s dochvilností.

„U mladistvých je problém především v drogách a alkoholu, setkávám se často se zadlužeností klientů, kteří o vše přichází. Jsou vinni, ale často neseženou práci, i když velká část pracovat chce. Mínusem je také pouze základní vzdělání a nedochvilnost klientů.“ (mentorka č. 1)

„Nejčastěji jsem se setkávala s dluhy, nízkým vzděláním a s nedochvilností klientů.“ (mentorka č. 2)

„Problémy mají hlavně s nezaměstnaností a od toho se vyvíjí další věci. Když bydlí rodina s dětmi daleko, kde nic není, a nemá peníze ani na autobus, tak děti nebudou chodit do školy.“ (mentor č. 3)

„Nejvíce problémů je s bydlením, aby se naučili, že když dostanou příspěvek na bydlení, aby z něj doopravdy nájem zaplatili. Aby pochopili, že když ho použijí na něco jiného, tak se mohou dostat do vážných problémů.“ (mentor č. 4)

„Setkávám se s problematickým pohledem rodičů na vzdělání jejich dětí. Je nutné, aby děti neskončily v praktické škole a pokračovaly ve studiu, protože v dnešní době je vzdělání důležité pro další uplatnění.“ (mentor č. 5)

„Se vzděláním romských dětí to už vypadá lépe. Například jedna dívka od nás si dělá maturitu a pár jich chodí na učiliště, ale pořád je to málo. Dobré je, že ubývá dětí, které končí v praktické škole.“ (mentor č. 4)

V této otázce ještě dva mentoři vyjádřili zajímavé názory, které se týkají pohledu majority na Romy a nezaměstnanosti. Tyto odpovědi považuji za vhodné uvést.

„To, co se teď děje na severu, se odráží v pohledu majoritní společnosti i tady. Musím říci, že ty špatné Romy, kteří se nestarají o děti, provozují prostituci a berou drogy, odsuzují i dobří Romové. Ani tady se dobří Romové se špatnými nestýkají a nechtějí, aby se s nimi a s jejich dětmi stýkaly ty jejich. Romské děti to ale k sobě táhne, nerozlišují mezi sebou, proto rodiče dětem hodně vysvětlují, že se s těmi horšími nemohou bavit, aby si to nepokazili u majority, že by pak na ně koukali jako na ty špatné Romy.“ (mentorka č. 1)

„Hodně lidí si myslí, že si cikáni v Českém Krumlově žijí na úrovni, ale to už není pravda. Taky si hodně Romů stěžuje, že si nemohou najít práci. Ano to je pravda, ale

někteří mají i moc velké nároky. Člověk by se měl snažit, vzít každou práci a postupně se vypracovat. Taky záleží na tom, jak člověk mluví a jedná, Romové si často myslí, že frajeřina je nejlepší, ale tou práci nezískají. I já se dnes setkávám s tím, že se moji staří kamarádi z majority ke mně nehlásí, rasismus je víc otevřený, dřív byl skrytý.“ (mentor č. 3)

5.3 Rozhovory s klienty

První okruh otázek: Problém klienta

Zde pokládám otázku, kterou chci zjistit, jaký problém se vyskytl a koho se týkal.

Otázka č. 1: Jaký problém jste měl/a?

Problémy klientů se týkaly ve dvou případech celé rodiny, kdy v jednom případě byl problém se školní docházkou a prospěchem, ve druhém se řešilo nevhodné bydlení.

„Jsem sama s dcerou, nechodila do školy, když tam byla, tak měla blbý známky.“
(klientka č. 1)

„Dcera je v dětském domově, kvůli nevhodnému prostředí k nám dcera nemohla ani na víkend.“ (klientka č. 2)

V dalších dvou případech se s problémem potýkali samotní klienti a v obou případech se jednalo o trest Obecně prospěšných prací. Jeden klient se o odsouzení k tomuto trestu vůbec nedozvěděl, protože se odstěhoval. Druhý klient trest několik dní vykonával, ale pak přestal, protože mu nevyhovovalo místo výkonu trestu.

„Já jsem byl odsouzenej, ale nevěděl jsem o tom, už jsem bydlel jinde.“ (klient č. 3)

„Problém jsem měl s vykonáváním trestu, nevyhovovalo mi to tam.“ (klient č. 4)

Druhý okruh otázek: Hodnocení spolupráce

V tomto okruhu mě zajímalo, jak probíhala spolupráce mezi klientem a mentorem a jak tuto spolupráci klienti hodnotí.

Otázka č. 2: Jak probíhala Vaše spolupráce s mentorem?

Spolupráce romských mentorů a klientů probíhala ve dvou případech pravidelně. Mentori jednali s úřady, pomohli klientům získat nový byt, ale také doučovali děti.

„Chodili za námi pravidelně, Mgr. Pospíšil doučoval dceru.“ (klientka č. 1)

„Pravidelně jsme se scházeli a mentor nám pomáhal vše řešit.“ (klientka č. 2)

Dva klienti uvedli, že se s romským mentorem setkali, až když neplnili svoje povinnosti. Spolupráce v jejich případě byla sice jednorázová, ale účinná.

„Mentor mě našel, vše mi vysvětlil a pak mě doprovodil na středisko.“ (klient č. 3)

„Na trest jsem nastoupil, ale pak jsem toho nechal, mentor přijel ke mně a zjistil, proč tam nechodím.“ (klient č. 4)

Otázka č. 3: Jak hodnotíte spolupráci s mentorem?

Klienti hodnotí spolupráci s romskými mentory kladně. Ve všech případech, do kterých byl romský mentor zapojen, došlo ke zlepšení či k úplnému vyřešení situace.

„Dcera začala rozumět tomu, čemu nerozuměla.“ (klientka č. 1)

„Získali jsme nový obecní byt, dcera teď může jezdit domů na víkend i na prázdniny.“ (klientka č. 2)

„Hodnotím to dobře, trest jsem odpracoval.“ (klient č. 3)

„Ten trest jsem pak vykonával doma, nemusel jsem nikam jezdit, tak to se povedlo.“ (klient č. 4)

Třetí okruh otázek: Potřebnost projektu

Zde jsem chtěla zjistit, v čem vidí samotní klienti potřebnost projektu/práce romských mentorů.

Otázka č. 4: V čem vidíte prospěšnost práce romského mentora?

Klienti se shodli, že bez spolupráce s romskými mentory by se jejich situace neřešila a také bez jejich pomoci by ani s úředníky nespolupracovali. Když jim pomáhá mentor při jednání s úředníky, pocít'ují i větší ochotu úředníků.

„Když byl mým prostředníkem na úřadě mentor, tak byli úředníci vstřícnější.“ (klientka č. 1)

„Myslím, že bez mentora by se nic nevyřešilo.“ (klientka č. 2)

*„Kdyby mě mentor nevyhledal a nedoprovodil mě na úřad, tak bych šel sedět“.
(klient č. 3)*

„Mentor řešil, proč nechci dělat, jemu jsem věřil a řekl mu to, úředníkovi bych to neřekl.“ (klient č. 4)

6. Diskuze

Tato diskuze je rozdělena do dvou částí. V první části jsou shrnuty odpovědi získané z rozhovorů s pracovníky, romskými mentory a klienty. Tyto odpovědi jsou rozebrány v rámci stanovených okruhů, kdy každé skupině respondentů byly položeny otázky v rámci tří okruhů, které spolu souvisí. Některé výpovědi jsou porovnávány s odbornou literaturou. Porovnání odpovědí z těchto okruhů poslouží k formulaci několika hypotéz. Druhá část diskuze je věnována úvahám nad možnostmi zkrácení výzkumu.

6. 1 Shrnutí

Porovnáním dat od všech respondentů se mi podařilo získat poměrně shodné či doplňující se informace a to v každém okruhu. Se získanými informacemi lze najít shodu i v odborné literatuře.

V prvním okruhu otázek s názvy Spolupráce s mentory, Činnost romského mentora a Problém klienta jsem porovnáním výpovědí došla k několika závěrům. Romští mentoři spolupracují na okrese Český Krumlov primárně s pracovníky klíčových institucí, tj. se střediskem Probační a mediační služby v Českém Krumlově a s Orgánem sociální právní ochrany dětí. Tyto organizace romské mentory zapojují především do problematických případů, při nichž klienti neplní své povinnosti či zanedbávají své rodičovské povinnosti spojené s výchovou dětí. Spolupráce romských mentorů s klienty probíhá obvykle v místě bydliště klienta, kdy se jedná o jednorázovou zakázku, nebo o dlouhodobou spolupráci. Romští mentoři využívají při své práci individuální přístup ke klientovi, své zkušenosti a znalost komunity. Klienti mentory respektují a mají k nim důvěru, ale také v nich někteří vidí hrozbu. Tyto informace lze najít i v jediné odborné publikaci, která se o službě zmiňuje.⁹³

Z druhého okruhu otázek nazvanému Hodnocení spolupráce a služby vyplývá, že pracovníci, romští mentoři i klienti hodnotí službu kladně a považují ji za přínos. Práce

⁹³ Srov. DEMNER, M. Služba Mentor, c. d, s. 180.

romských mentorů je podle respondentů úspěšná a přináší výhody. Výše zmíněná odborná publikace obsahuje statistické údaje o počtu klientů a o úspěšnosti. Informace o tom, jak službu hodnotí samotní romští mentoři, klienti anebo pracovníci spolupracujících institucí či organizací, zde čtenář nenajde.⁹⁴

Ve třetím okruhu jsem se zajímala o to, v čem vidí pracovníci, romští mentoři a klienti potřebnost projektu. Klienti hodnotí potřebnost projektu jen podle vlastního případu. Z jejich pohledu je důležitý mentor při jednání s úředníky, ke kterým nemají klienti důvěru. K tomuto poznatku, doplnili mentoři, že pro romské klienty je potřebné vědět, že se mohou na mentora obrátit, mohou mu věřit a ten se může stát prostředníkem při jednání s úřady. Také z pohledu pracovníků je pro klienty důležitá důvěra v romského mentora a z té i pramenící jednodušší přístup ke klientovi a jeho rodině a snazší zprostředkování informací, které jsou pro klienty více akceptovatelné. V odborné literatuře je téma důvěry spojováno především s romskou rodinou a její soudržností, protože Romové věří pouze členům své rodiny.⁹⁵ Romská soudržnost, jistota v rodinu a neproniknutelnost vztahů je základem důvěry.⁹⁶

Podle romských mentorů je potřeba se o klientech dozvědět, vyhledat je v jejich přirozeném prostředí a rychle zahájit kooperaci. K tomuto doplnili pracovníci za výhodu pro romské mentory orientaci v romské komunitě, možnost přímého oslovení klienta a jeho rodiny. Pracovníci vidí další výhodu v oblasti prevence kriminality a sociální integraci Romů, k čemuž se vyjadřuje kladně i romský mentor, který zmínil výhodu alternativních trestů. Tyto skutečnosti, které vyplynuly z rozhovorů, uvádí za důležité Demner⁹⁷, Roučková⁹⁸ a Křížanová⁹⁹. Z pohledu pracovníků je také potřebná podpora motivace samotných Romů, kteří dostali možnost stát se mentory, pomoci vlastní komunitě a také majoritní společnosti, protože rozumí oboustranným požadavkům. Motivací romských mentorů se odborná literatura výrazně nezabývá, zmíněna je pouze v souvislosti s profilem mentora: „Při výběru uchazeče se hodnotí zájem uchazeče o danou problematiku, jeho ochota angažovat se, časové možnosti a osobnostní předpoklady.“¹⁰⁰

⁹⁴ Srov. DEMNER, M. Služba Mentor, c. d., s. 189 – 190.

⁹⁵ Srov. NAVRÁTIL, P. Integrace Romů, c. d., s. 49.

⁹⁶ Srov. ADAMOVIČ, M. Dejiny romského myslenia, c. d., s. 88 - 89.

⁹⁷ Srov. DEMNER, M. Služba Mentor, c. d., s. 184 – 187.

⁹⁸ Srov. ROUČKOVÁ, M., KŘÍŽANOVÁ, B. *Projekt Mentor – informace o zavedení nové služby pro PMS ČR – SPJ*, 2003.

⁹⁹ KŘÍŽANOVÁ, Barbora. Romští mentoři pomáhají v komunitě, c. d.

¹⁰⁰ DEMNER, M. Služba Mentor, c. d., s. 181.

Mentori se setkávají při výkonu své funkce na okrese Český Krumlov s nezaměstnaností, dluhy, nevyhovujícím bydlením, s problémy se vzděláváním dětí a s rozšiřováním drogové a alkoholové problematiky. K tomuto tvrzení se přidávají i pracovníci, kteří se při své práci s těmito jevy setkávají. Z rozhovorů s klienty vyplynulo, že měli problémy s nevyhovujícím bydlením, školní docházkou a prospěchem dětí a také s plněním alternativních trestů. Mentori a pracovníci zmiňovali problém s dochvilností klientů, která přináší další problémy. V odborné literatuře se obvykle město Český Krumlov reprezentuje jako unikátní oblast v bezproblémovém soužití Romů a majority¹⁰¹ O problémech týkající se trestné činnosti, nezaměstnanosti a dalších se zmiňuje 2. komunitní plán sociálních služeb.¹⁰² Další zmínku o návykovém užívání látek či ponechávání dětí v dětských domovech můžeme najít u E. Davidové.¹⁰³ Autoři Švarcová¹⁰⁴, Bandyová¹⁰⁵ a Navrátil¹⁰⁶ popisují nezájem Romů o vzdělání a z něj vyplývající další problémy.

Z výsledků, které byly získány z uskutečněných rozhovorů lze formulovat několik hypotéz:

H1) Romští klienti jsou spokojeni s prací romských mentorů.

H2) Pracovníci využívají romské mentory jako prostředníky při komunikaci s romskými klienty.

¹⁰¹ Srov. HLOUŠEK, Jan, TICHÝ, Richard, a kol. *Posilování rozvoje občanské společnosti v regionech České republiky*. Praha: Informační centrum neziskových organizací, o.p.s., 2000. ISBN 80-902284-7-X, s. 31.

¹⁰² Srov. Město Český Krumlov. 2. komunitní plán sociálních služeb na léta 2009/2011. Český Krumlov: město Český Krumlov, 2009. s. 69.

¹⁰³ ¹⁰³ Srov. DAVIDOVÁ, E. Romové v České a Slovenské republice: historicko – etnologický exkurz a současná dilemata, c. d., s. 24 – 25.

¹⁰⁴ Srov. ŠVARCOVÁ, c. d., s. 126.

¹⁰⁵ Srov. BANDYOVÁ, Marta, a kol., c. d., s. 56.

¹⁰⁶ Srov. NAVRÁTIL, Pavel, a kol., c. d., s. 203.

6. 2 Možnosti zkreslení

Tato část diskuze je věnována úvahám nad možnostmi zkreslení výzkumu. K tomuto jevu mohlo dojít u všech respondentů, a proto bych zde několik témat rozvedla. K některým úvahám jsou připojeny poznatky z odborné literatury a výpovědi respondentů.

Rozhovory s klienty mi byly domluveny romskými mentory. Zde mohlo dojít k tzv. fenoménu zkreslení elitou. Mentoři mi mohli vybrat k rozhovorům ty klienty, se kterými se dobře znají a se kterými byla navázána dobrá spolupráce.¹⁰⁷ Na druhou stranu je celkem logické, že s rozhovory souhlasili právě tito klienti. Klienti, kteří nenavázali spolupráci s romskými mentory, anebo ti, kterým zapojení mentora do jejich případu nepomohlo, by nejspíš neměli snahu se vůbec mými respondenty stát a mentor by je pravděpodobně nekontaktoval. Zároveň jsem získala od romských mentorů příliš malý vzorek klientů. Mentoři buď neměli možnost mi rozhovory s klienty domluvit, protože se jejich bývalí klienti odstěhovali, nebo klienti k rozhovorům nedali souhlas. Bohužel jsem i v několika případech přesvědčena, že mi mentoři prostor pro uskutečnění rozhovorů dát nechtěli.

Dalším významným tématem je určitě odlišný komunikační styl Romů, v němž hraje velkou roli neverbální komunikace. Romové mají velmi vyvinutou empatii, díky které lehce poznají, jakým způsobem mají komunikovat s druhým člověkem. Díky této jejich přednosti poznají, jestli je druhý člověk upřímný, ale také co od komunikace očekává. Romové nerozlišují mezi realitou a imaginací, proto je nutné na toto při jednání s nimi pořád myslet.¹⁰⁸ Tímto tvrzením nechci hodnotit, zda informace od klientů, ale i od romských mentorů, byly pravdivé. Pouze chci poukázat na skutečnost, že i když jsem si této komunikační rozdílnosti byla vědoma a chovala jsem se přirozeně, mohlo i přes veškerou mou snahu dojít ke zkreslení. Klienti i romští mentoři se mohli

¹⁰⁷ Srov. MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*, c. d., s. 139.

¹⁰⁸ Srov. ŠÍŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9, s. 145 – 146.

cítit nejistě a nemuseli odpovídat reálně. Respondenti mi také mohli podat informace, o kterých předpokládali, že je chci slyšet.

U romských mentorů mohlo dojít ke zkreslení hodnocení služby v kontextu jejich zapojení do projektů. Podle mého názoru lidé vždy kladně hodnotí svou práci, protože se jedná o zdroj jejich obživy a nechtějí o ni přijít. Proč by někdo hodnotil negativně činnost, do které je zapojen? Z výpovědí mentorů bylo zřejmé, že jsou do projektu pořád angažováni. Jedna mentorka uvedla, že v programu, který běžel 1, 5 roku, pracovala tři roky.¹⁰⁹ Tato odpověď mohla být dána faktem její další práce, Tato mentorka pracuje i v organizaci pracující s romskou cílovou skupinou a to převážně s dětmi. Také tato výpověď může značit hrdost na svou práci a pocit být mentorkou i po skončení programu. Další dva mentoři uváděli, že i když program skončil a oni za svou práci již nedostávají odměnu, klientům stále pomáhají a ti je i často sami vyhledávají.¹¹⁰ Tito mentoři rovněž provozují občanské sdružení zabývající se romskou problematikou. Jeden z pracovníků mi sdělil: „*V Českém Krumlově působí dva romští mentoři. Oba však jsou po většinu roku evidováni na úřadu práce a nevyplatila se jim uzavřít Dohoda o provedení práce od ledna do září/listopadu 2011. S první mentorkou uzavřelo Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s. Dohodu o provedení práce v září 2011 (21. 9.). S druhým mentorem to bude možné nyní v listopadu 2011. Vím, že oba mentoři průběžně spolupracují se střediskem PMS ČR bez nároku na odměnu.*“¹¹¹

K hodnocení služby byl přidán pohled týkající se romských klientů a mentorů. Nyní bych se chtěla zaměřit na hodnocení služby očima pracovníků. Všichni pracovníci hodnotí službu jako přínosnou a pro cílovou skupinu potřebnou. Ani zde nechci hodnotit pravdivost jejich výpovědí, pouze by mě zajímalo, proč má většina lidí tendence vše, co již proběhlo, hodnotit kladně. Je tato reakce čistě biologická, anebo v něm hraje roli česká národní povaha? Organismus má tendenci vyhýbat se negativnímu, vždy se snaží získat to pozitivní, v tom spočívá biologické hodnocení.¹¹² V každodenních situacích můžeme toto pravidlo pocítit, lidé chtějí ze všeho získat to prospěšné a neradi zažívají nepříjemné pocity. Také při vzpomínání na něco, co se stalo před delší dobou, vidí lidé jen to dobré a na špatné zážitky si nevzpomenou. Na můj výzkum ale měla podle mého názoru větší vliv česká národní povaha. Češi jsou povrchní, nesnaží se za každou cenu angažovat a bojovat za své přesvědčení, raději se

¹⁰⁹ Mentorka č. 2, projekt Posílení rodiny

¹¹⁰ Mentor č. 4 a č. 5, projekt Posílení rodiny

¹¹¹ pracovník č. 1, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví

¹¹² Srov. NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-1290-7, s. 152.

přizpůsobí a nechtějí být odlišní. „*Češi se nechají vést autoritou, neboť z toho pro ně vyplývá větší šance na přežití. Jsou zvyklí chovat se jinak v soukromí a jinak na veřejnosti.*“¹¹³ Možná proto si nechávají často své názory pro sebe, diskutují pouze v domácím prostředí a domnívají se, že se mohou ke každé situaci vyjádřit. Bohužel tento názor veřejně nahlas nevysloví a raději souhlasí s většinou.

Majoritní společnost také předpokládá, že vyřešit problémy minority může jenom ona. „*V naší republice je tato snaha zřejmá i zřízením Rady vlády pro záležitosti romské komunity, do jejichž čela jsou opět postaveni členové majority a minorita vnímá tento úřad negativně.*“¹¹⁴ S tímto souhlasí i pracovník č. 4: „*Sami Romové protestují proti tomu, jak se jim pomáhá, nelíbí se jim, že peníze od vlády jdou do agentur pro sociální začleňování, atd.*“¹¹⁵ Nevím, jak se na tuto službu dívá celá romská minorita, ale podle mého názoru (zde se ovšem vyjadřuji jako příslušnice majoritní společnosti) tato služba zapojuje do své činnosti i minoritu a pomáhá tím, tak posilovat jejich odpovědnost.

¹¹³ BERKA, P., PALÁN, A. *Xenofobní průvodce Češi*. Praha: XYZ, 2009. ISBN 978-80-7388-205-1, s. 27–30.

¹¹⁴ BITTNEROVÁ, D., MORAVCOVÁ, M. *Etnické komunity – elity – instituce – stát*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2009. ISBN 978-80-87398-03-6, s. 319–320.

¹¹⁵ pracovník č. 4, KoCeRo

Závěr

Cílem mé práce bylo zjistit, jak práci romského mentora na okrese Český Krumlov hodnotí pracovníci institucí/organizací, kteří s romskými mentory spolupracují, dále jak svou práci vidí samotní mentoři a jak práci romských mentorů hodnotí jejich klienti.

Tato práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Za účelem naplnění mého cíle se v teoretické části věnuji službě Mentor, činností romských mentorů, dále popisu projektů Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s. v rámci romského mentoringu. V neposlední řadě poukazuji na potřebnost služby pro cílovou skupinu prostřednictvím témat Kriminalita Romů, Romská rodina/rod, Vzdělání a hodnotový systém. Na tyto informace jsem navázala i v praktické části práce. Díky polostrukturovaným rozhovorům, které proběhly se šesti pracovníky institucí a organizací v Českém Krumlově, pěti romskými mentory v Českém Krumlově, Větrní a čtyřmi klienty mentorů z Českého Krumlova a Větrní, jsem získala další potřebné poznatky. Rozhovory jsem vyhodnotila podle stanovených okruhů a otázek. Vyhodnocení jsem provedla pro každou skupinu respondentů zvlášť. Stěžejní výsledky šetření jsem uvedla v kapitole „Diskuze“, která je rozdělena na dvě části. V první části shrnuji odpovědi získané od respondentů v rámci stanovených okruhů. Některé výpovědi porovnávám s odbornou literaturou. Dále zde formuluji několik hypotéz. Druhá část diskuze je věnována úvahám nad možnostmi zkrácení výzkumu. K některým úvahám připojuji poznatky z odborné literatury a výpovědi respondentů.

Práce romských mentorů na okrese Český Krumlov je kladně hodnocena romskými mentory, klienty i pracovníky spolupracujících institucí/organizací. Romští mentoři primárně spolupracují s pracovníky těchto institucí/organizací, které jsou do projektu zapojeni. Mentoři pracují většinou terénně s problematickými klienty. Klienti mají nejčastěji problémy s bydlením, vzděláváním dětí a s plněním alternativních trestů. Největší přínos projektu pro cílovou skupinu je především v možnosti zprostředkování informací a v osobě romského mentora, ke kterému mají klienti obvykle důvěru.

Zjištěné poznatky mohou být přínosem zejména pro pracovníky setkávající se s touto cílovou skupinou a mohou být použity jako návod pro zefektivnění nabízených služeb.

Pro mě osobně bylo zpracování této práce zajímavou zkušeností. Při realizaci rozhovorů jsem se setkala s rozdílnými typy lidí se zajímavými názory. Zjistila jsem také, že není vůbec lehké dostat se do romské komunity bez předchozích dobrých známostí. Jsem proto velmi ráda, že se mi můj záměr zdařil a mohla jsem svou bakalářskou práci dovést ke zdárnému konci.

Seznam použitých zdrojů

Primární zdroje

Monografie

DEMNER, M. Služba Mentor. In: ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka, a kol. *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. s. 177 – 190. ISBN 978-80-7367-757-2.

Metodiky

ROUČKOVÁ, M., KŘIŽANOVÁ, B. *Projekt Mentor – informace o zavedení nové služby pro PMS ČR – SPJ*, 2003.

Zlepšení dlouhodobých příležitostí pro Romy - formulář k žádosti o grant – romský mentor, SPJ, Archív PMS Český Krumlov. 2003.

Představy a vize střediska Český Krumlov - Archív PMS Český Krumlov.

Město Český Krumlov. *2. komunitní plán sociálních služeb na léta 2009/2011*. Český Krumlov: město Český Krumlov, 2009.

Časopisecké statě

BERKYOVÁ, R. Mentor pomáhá odsouzeným nebo trestaným Romům. In: *Romano vod'i: romská duše*. 2007, roč. V, č. 9, s. 16. ISSN 1804-9117.

Dílčí projekt – projekt Mentor [redakce]. In: *Závislost a my – odborný časopis pro sociálně patologické jevy*. 2009, č. 4, s. 27- 29. ISSN 1213-8584.

Internetové zdroje

KŘÍŽANOVÁ, Barbora. *Romští mentoři pomáhají v komunitě* [online]. Praha: Triada, spol. s. r. o., 2007, © 2011 [cit. 20. 3. 2012].

Dostupné na WWW: <<http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6273991>>.

Teoretická východiska a cíl služby [online]. Praha: SPJ – Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s., © 1996 – 2008 [cit. 20. 3. 2012].

Dostupné na WWW:< www.mentoring.spj.cz/admin/get.file.php?src=doc.00116.pdf>.

O službě Mentor [online]. Praha: SPJ – Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s., © 1996 – 2008 [cit. 20. 3. 2012].

Dostupné na WWW:< <http://mentoring.spj.cz/index.php?cnt=mnt>>.

Posílení rodiny [online]. Praha: SPJ – Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s., © 1996 – 2008 [cit. 20. 3. 2012].

Dostupné na WWW:< <http://www.spj.cz/index.php?page=30>>.

Leták o projektu Posílení rodiny s výstupy [online]. Praha: SPJ – Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s., © 1996 – 2008 [cit. 20. 3. 2012].

Dostupné na WWW: < <http://mentoring.spj.cz/index.php?cnt=doc>>.

Služba Mentor 2011 [online]. Praha: SPJ – Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s., © 1996 – 2008 [cit. 20. 3. 2012].

Dostupné na WWW: <<http://spj.cz/index.php?page=92>>.

Romové pomáhají Romům [online]. Praha: SPJ – Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s., © 1996 – 2008 [cit. 20. 3. 2012].

Dostupné na WWW: <<http://www.mentoring.spj.cz/index.php?cnt=prj&id=4&pos=0>>.

Sekundární zdroje

Monografie

BALVÍN, J., BENĎÁKOVÁ, M. *Multidimenzionálny rozmer edukácie a sociálnej práce v rómskych komunitách*. Nitra: Univerzita Konstantina filozofa, 2009. ISBN 978-80-8094-502-2.

BANDYOVÁ, Marta, a kol. *Romové, bydlení a soužití*. Praha: Socioklub, 2000. ISBN 80-902260-8-6b.

BERKA, P., PALÁN, A. *Xenofobní průvodce Češi*. Praha: XYZ, 2009. ISBN 978-80-7388-205-1.

BITTNEROVÁ, D., MORAVCOVÁ, M. *Etnické komunity – elity – instituce – stát*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2009. ISBN 978-80-87398-03-6.

DAVIDOVÁ, E. Romové v České a Slovenské republice: historicko – etnologický exkurz a současná dilemata. In: VOJTOVÁ, P. *Pohledy etnické marginalizace u aboriginal people v Kanadě a Romů v České a Slovenské republice*. České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta, 2007. s. 24 – 25. ISBN 978-80-7394-019-5.

FERJENČÍK, Ján. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-367-6.

HLOUŠEK, Jan, TICHÝ, Richard, a kol. *Posilování rozvoje občanské společnosti v regionech České republiky*. Praha: Informační centrum neziskových organizací, o.p.s., 2000. ISBN 80-902284-7-X.

HÜBSCHMANNOVÁ, Milena. *Můžeme se domluvit – šaj pes dovakeras*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0496-6.

JAKOUBEK, Marek, BUDILOVÁ, Lenka, a kol. *Cikánské skupiny a jejich sociální organizace*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. ISBN 978-80-7325-178-9.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.

NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-1290-7.

NAVRÁTIL, Pavel, a kol. *Romové v České společnosti*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-741-8.

PÁNA, Lubomír. *Vztah české majority a národnostních menšin v jihočeském kraji*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. ISBN 978-80-86708-53-9.

REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-3006-6.

ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.

ŠVARCOVÁ, I. Alternativní vzdělávací program zvláštní školy pro žáky romského etnika. In: BALVÍN, J., a kol. *Romové a alternativní pedagogika*. Ústí nad Labem: Hnutí R, 2000. s. 126. ISBN 80-902461-7-6.

Časopisecké statě

KOVÁČ, O. Podoba misijní služby římskokatolické církve mezi Romy. In: *Dingir – religionistický časopis o současné náboženské scéně*. 2004, roč. 7, č. 1, s. 24. ISSN 1212-1371.

NAVRÁTIL, P. Integrace Romů. In: *Sociální práce*. 2002, č. 2, s. 37 – 53. ISSN 1213-624.

ŠÍŠLÁKOVÁ, M. Podmínky výchovy v romských sociálně vyloučených lokalitách a prevence delikvence romských adolescentů. In: *Sociální práce*. 2005, č. 4, s. 71. ISSN 1213-624.

Seznam zkratk

CSS – Centrum sociálních služeb

ICOS – Informační centrum občanského sektoru Český Krumlov

KoCeRo – Komunitní centrum Romů

OPP – obecně prospěšné práce

OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí

PMS ČK – středisko Probační a mediační služby v Českém Krumlově

PMS ČR – Probační a mediační služba České republiky

SPJ – Sdružení pro probaci a mediaci v justici

Seznam příloh

Příloha I. – Počet respondentů

Příloha II. – Otázky pro pracovníky

Příloha III. – Otázky pro mentory

Příloha IV. – Otázky pro klienty

Příloha V. – Rozhovory s pracovníky

Příloha VI. – Rozhovory s mentory

Příloha VII. – Rozhovory s klienty

Přílohy

Příloha I. – Počet respondentů

Tabulka A – dotazování pracovníci

Muži	3
Ženy	3
Celkem	6

Tabulka B – dotazování mentoři

Muži	3
Ženy	2
Celkem	5

Tabulka C – dotazování klienti

Muži	2
Ženy	2
Celkem	4

Příloha II. – Otázky pro pracovníky

První okruh otázek: Spolupráce s mentory

Otázka č. 1: Setkáváte se při své práci s romskými mentory?

Otázka č. 2: V rámci jaké aktivity se s romskými mentory setkáváte?

Otázka č. 3: Jak probíhá Vaše spolupráce s romskými mentory?

Druhý okruh otázek: Hodnocení spolupráce

Otázka č. 4: Jak hodnotíte spolupráci s romskými mentory?

Třetí okruh otázek: Potřebnost projektu

Otázka č. 5: V čem vidíte výhody a potřebnost projektu?

Příloha III. – Otázky pro mentory

První okruh otázek: Činnost romského mentora

Otázka č. 1: Jak dlouho pracujete jako romský mentor a jakou činnost obvykle vykonáváte?

Otázka č. 2: Jak probíhá vaše spolupráce s klienty?

Otázka č. 3: Jak na Vás klienti reagují?

Otázka č. 4: S jakými institucemi/ organizacemi spolupracujete?

Druhý okruh otázek: Hodnocení projektu

Otázka č. 5: Jak byste ohodnotil/a projekt?

Třetí okruh otázek: Potřebnost projektu

Otázka č. 6: V čem vidíte potřebnost projektu pro romské klienty?

Otázka č. 7: S jakými problémy se u klientů setkáváte?

Příloha IV. – Otázky pro klienty

První okruh otázek: Problém klienta

Otázka č. 1: Jaký problém jste měl/a?

Druhý okruh otázek: Hodnocení spolupráce

Otázka č. 2: Jak probíhala Vaše spolupráce s mentorem?

Otázka č. 3: Jak hodnotíte spolupráci s mentorem?

Třetí okruh otázek: Potřebnost projektu

Otázka č. 4: V čem vidíte prospěšnost práce romského mentora?

Příloha V. – Rozhovory s pracovníky

Pracovník č. 1 – referent komunitního plánování – Městský úřad Český Krumlov, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví

Otázka č. 1: Setkáváte se při své práci s romskými mentory?

Ano, setkávám se s nimi.

Otázka č. 2: V rámci jaké aktivity se s romskými mentory setkáváte?

V Českém Krumlově působí 2 romští mentoři. Oba však jsou po většinu roku evidováni na úřadu práce a nevyplatila se jim uzavřít Dohoda o provedení práce od ledna do září/listopadu 2011. S první mentorkou uzavřelo Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s. Dohodu o provedení práce v září 2011 (21. 9.). S druhým mentorem to bude možné nyní v listopadu 2011. Vím, že oba mentoři průběžně spolupracují i bez nároku na odměnu se střediskem PMS ČK. Já osobně se s dvěma mentory scházím v pracovní skupině pro etnické menšiny v rámci komunitního plánování.

Otázka č. 3: Jak probíhá Vaše spolupráce s romskými mentory?

Spolupráce mezi mnou a mentory probíhá při setkávání pracovní skupiny pro etnické menšiny v rámci komunitního plánování.

Otázka č. 4: Jak hodnotíte spolupráci s romskými mentory?

Podle pracovníků PMS ČR k 31. 8. 2011 mentoři pracovali s 12 klienty a u 8 z nich byla intervence úspěšná. Já jsem s jejich spoluprací při plánování sociálních služeb spokojený, mají o romské komunitě přehled.

Otázka č. 5: V čem vidíte výhody a potřebnost projektu?

Romští klienti potřebují zprostředkovat informace od někoho, komu mohou věřit a tím mohou být motivováni.

**Pracovnice č. 2 - kurátorka pro děti a mládež - Městský úřad Český Krumlov,
Odbor školství, sportu a mládeže**

Otázka č. 1: Setkáváte se při své práci s romskými mentory?

Ano, setkávala jsem se s některými z nich.

Otázka č. 2: V rámci jaké aktivity se s romskými mentory setkáváte?

Spolupráce byla zahájena v roce 2009 Sdružením pro probaci a mediaci v justici o. s. a PMS ČR, ta trvala asi rok a půl. V Českém Krumlově pracovala 1 mentorka a ve Větrní 2 mentoři. Úkolem OSPOD bylo vytipovat vhodné rodiny pro spolupráci, informovat o nich mentory a uzavřít dohodu o spolupráci.

Otázka č. 3: Jak probíhá Vaše spolupráce s romskými mentory?

V Českém Krumlově pracovala 1 mentorka a ve Větrní 2 mentoři. Úkolem OSPOD bylo vytipovat vhodné rodiny pro spolupráci, informovat o nich mentory a uzavřít dohodu o spolupráci. Jednou za měsíc se konalo setkání o průběhu spolupráce. Scházeli se zástupci mentorů, OSPOD, PMS a realizátora projektu. Náplní setkání bylo informovat o počtu schůzek mentorů a klientů a o průběhu spolupráce. Na každé schůzce se hodnotila spolupráce – co se zlepšilo, co zůstalo stejné a co se nepovedlo.

Otázka č. 4: Jak hodnotíte spolupráci s romskými mentory?

Situace klientů se buď zlepšila anebo zůstala stejná, ke zhoršení nikdy nedošlo.“ V Českém Krumlově byly mentorce přiděleny 2 rodiny. V první rodina byla smíšená a byl v ní problém alkoholismu otce a vzdělávání dětí. Druhý případ tvořila matka, která měla 3 děti v ústavní výchově, 2 děti ve vlastní péči, zemřel jí manžel a žena měla problémy se zadlužeností a s výchovnými problémy svých dětí. Ve druhém případě mentorka pomáhala klientce především se zařizováním příspěvků a sirotčího důchodu. Ve Větrní mentoři řešili zejména bytovou problematiku a školní docházku dětí. V jednom případě byla dívka v ústavní výchově a nemohla jezdit domů, neboť rodina žila v nevyhovujícím prostředí. Díky zapojení mentora do případu došlo k zlepšení bytové situace rodiny a dívka začala jezdit domů. Na každé schůzce se hodnotila spolupráce – co se zlepšilo, co zůstalo stejné a co se nepovedlo. Situace klientů se buď zlepšila, anebo zůstala stejná, ke zhoršení nikdy nedošlo. Službu vidím jako přínos, s žádnými nevýhodami jsem se nesetkala. Samozřejmě se v některých případech

spolupráce nepovedla, klienti obvykle nespolupracovali, nebo nechtěli změnit své chování. Nezodpovědní klienti zůstanou stejní, i když se mentor snaží. Osobně bych uvítala více mentorů.

Otázka č. 5: V čem vidíte výhody a potřebnost projektu?

Mentorům klienti věřili, nebrali je jako úřad, byli otevřenější a romští mentoři klientům více rozuměli.

Pracovník č. 3- vedoucí střediska, PMS Český Krumlov

Otázka č. 1: Setkáváte se při své práci s romskými mentory?

Samozřejmě se setkáváme.

Otázka č. 2: V rámci jaké aktivity se s romskými mentory setkáváte?

Středisko PMS v Českém Krumlově se zapojilo na jihu Čech jako jedno z prvních hned zpočátku do vznikajícího programu Mentor. Nyní pracují při středisku PMS Český Krumlov dva zkušené mentoři. S jejichž prací je na středisku velká spokojenost.

Otázka č. 3: Jak probíhá Vaše spolupráce s romskými mentory?

Oba mentoři jsou v neustálém kontaktu se střediskem prostřednictvím probační asistentky. Tato s nimi diskutuje k jednotlivým případům a případně zajišťuje kontakt s dalšími pracovníky střediska, pokud tito mají potřebu zajistit kontakt s problematickými klienty. Nynější probační asistentka je v této funkci krátce, zastupuje dlouhodobou pracovníci, která je na mateřské dovolené, a proto nemá s projektem tolik zkušeností.

Otázka č. 4: Jak hodnotíte spolupráci s romskými mentory?

Samotný program má pozitivní přínos v oblasti prevence kriminality a sociální integrace Romů žijících na našem okrese. Naši vyškolení Mentoři zvyšují při svých jednáních právní vědomí příslušníků této menšiny a celkově zvyšují informovanost o soudnictví a případnému řešení následků trestné činnosti. Samotná služba se také dostala do povědomí všech zainteresovaných institucí. Oba mentoři jsou pak sami pozitivním vzorem pro své okolí, nejen pro romské děti a mladistvé, ale i pro dospělé klienty.

Projekt napomohl v navázání lepších a hlubších kontaktů s romskou menšinou, která je na českokrumlovském okrese v probační činnosti dosti zastoupena. S prací mentorů je na středisku velká spokojenost, při jednání s mladistvými byla v činnosti Mentora více než polovina případů. Mentor spolupracuje s nezletilými, kteří mají určený dohled před či po rozhodnutí. S pomocí Mentora byla navázána dobrá spolupráce, která napomohla v řešení trestného činu, především k úhradě dluhů.

Otázka č. 5: V čem vidíte výhody a potřebnost projektu?

Myslím si, že největším přínosem a potřebností je to, co mentoři při svém jednání s klienty dělají. Naši vyškolení Mentoři zvyšují při svých jednáních právní vědomí příslušníků této menšiny a celkově zvyšují informovanost o soudnictví a případnému řešení následků trestné činnosti.

Pracovník č. 4 – ředitel, KOCERO

Otázka č. 1: Setkáváte se při své práci s romskými mentory?

Ano, já i naše organizace se s romskými mentory setkává.

Otázka č. 2: V rámci jaké aktivity se s romskými mentory setkáváte?

S mentory se setkávám v rámci komunitního plánování ve skupině pro etnické menšiny. V Českém Krumlově je léta průběžně zpracováván komunitní plán, teď je aktuálně platný druhý, v jeho rámci se setkávají skupiny. Já jsem manažer 3. skupiny pro etnické menšiny. Jedna z mentorek je pracovnící Komunitního centra Romů, která má v organizaci na starost poradenství a informační činnost, nyní je na mateřské dovolené. Dále naše centrum se setkává s jedním mentorem při spolupráci v lokálním partnerství ve Větrní, kde agentura pro sociální začleňování, která byla pověřena Úřadem vlády, dělá analýzu situace v této obci.

Otázka č. 3: Jak probíhá Vaše spolupráce s romskými mentory?

S mentory spolupracuji na poradách komunitního plánování, častá a spolehlivá spolupráce byla s mentorkou, která je naší zaměstnankyní.

Otázka č. 4: Jak hodnotíte spolupráci s romskými mentory?

Na mentory je spolehnoutí, obzvláště s naší zaměstnankyní byla spolupráce častá. Protože jsme tady v Krumlově jediná organizace, která je zaměřena na práci s romskou cílovou skupinou, především pak s dětmi, tak se spolupráce s romskými mentory pokládá za důležitou.

Otázka č. 5: V čem vidíte výhody a potřebnost projektu?

Mentor je většinou Rom, dělají to lidi z etnika, samotní mentoři se motivují šancí stát se mentorem, mají největší vzdělání, jsou to elity, ty dostanou šanci dělat něco pro své společenství, které se snaží pozvednout a pomoci mu. Vliv na to jak etnikum funguje, mají i integrační vzorce, které nejsou podle mého mínění nejlepší. Sami Romové protestují, proti tomu jak se jim pomáhá, nelíbí se jim, že peníze od vlády jdou do agentur pro sociální začleňování, atd. Při práci s Romy je důležité si uvědomit, že mají odlišný žebříček hodnot. Romové mají na prvním místě rodinu a vzdělání je na posledním místě. U nás je to naopak, i když často tvrdíme, že je pro nás rodina nejdůležitější. U Romů nejsou staří lidé strčení do ústavu, z toho bychom si měli vzít příklad. Bohužel ale často nemají ani základní školu. Toto mentoři vědí lépe, proto si při práci s klienty nemusí na tyto odlišnosti dávat pozor. Výhodou je již to, že byla mentorům dána šance a mentorům klienti věří. Mentoři se orientují v prostředí komunity a v jejich potřebách.

Pracovnice č. 5 – terénní pracovník, KOCERO

Otázka č. 1: Setkáváte se při své práci s romskými mentory?

Ano, spolupracujeme spolu.

Otázka č. 2: V rámci jaké aktivity se s romskými mentory setkáváte?

Mentoři spolupracující s KOCEREM se na mě jako na terénního pracovníka obrací nejčastěji. Když ještě nebyla na mateřské dovolené pracovnice, která také dělala mentorku, spolupracovali mentoři nejvíce s ní. Jeden z romských mentorů je i mým sousedem.

Otázka č. 3: Jak probíhá Vaše spolupráce s romskými mentory?

Setkání s mentory nejsou pravidelná, probíhají podle potřeby, jde o řešení konkrétních případů. Někdy se o pomoc žádám já, někdy mě kontaktují mentoři. Za několika klienty jsme jeli i společně.

Otázka č. 4: Jak hodnotíte spolupráci s romskými mentory?

Spolupráce s mentory je prospěšná, díky ní můžeme rychleji vyřešit klientův problém. Když mentor ví o někom, že by potřeboval naše služby, tak nás kontaktuje a my můžeme kontaktovat mentora. Klientova situace se pak může řešit a nemusí se jeho situace stát neřešitelnou.

Otázka č. 5: V čem vidíte výhody a potřebnost projektu?

Je lepší, když s klienty jedná romský mentor, může do komunity, je spojkou, která otvírá dveře. Romové se úředníků a policistů bojí a nic jim neřeknou. Mentoři jsou prospěšní, podporují změny v chování klientů. Práce mentora i terénního pracovníka je těžká, bílého pracovníka Romové neberou, s druhým Romem spolupracují, ale je to těžké i pro Romského pracovníka – klienti za ním často chodí domů, řvou na něj – nechápou, že když věci neřeší dlouhou dobu a o pomoc požádají pozdě, tak ani pracovník s tím nic neudělá. Pomoc vidí jako samozřejmost, nepoděkují, ale chodit si ztěžují.

Pracovnice č. 6 – koordinátorka CSS, ICOS

Otázka č. 1: Setkáváte se při své práci s romskými mentory?

S romskými mentory jsem se já ani moji kolegové ještě nesetkali.

Otázka č. 2: V rámci jaké aktivity se s romskými mentory setkáváte?

S mentory se nepotkáváme, je to zvláštní, nesetkáváme se ani v rámci komunitní plánování ani při lokálním partnerství ve Větrní

Otázka č. 3: Jak probíhá Vaše spolupráce s romskými mentory?

Podle mého názoru pracují romští mentoři čistě individuálně, s naší organizací nespolupracují. Ani v rámci služby bezprávného poradenství se netkáváme s klienty mentorů, buď mentoři pracují tak dobře, že nás poté jejich klienti nepotřebují, nebo se to od klientů ani nedozvíme. Je pravda, že pokud terénní pracovník motivuje klienta, my se o tom často nedozvíme. Má to tedy určitou logiku, že s námi nebudou romští mentoři spolupracovat.

Otázka č. 4: Jak hodnotíte spolupráci s romskými mentory?

Spolupráce v regionu je, organizací a institucí není tolik, abychom si informace nemohli předat. Ale jak hodnotí ostatní spolupráci s romskými mentory nevím.

Otázka č. 5: V čem vidíte výhody a potřebnost projektu?

Výhody projektu jsou veliké, nejdůležitější je zprostředkování informací, aby mentor mohl přizpůsobit klientům informace, tak jak to romští klienti potřebují s ohledem na jejich kulturu, národu. Když klientovi podá probační úředník, není to takové, jako když mu je vysvětlí někdo jemu blízký. Největší přínos má projekt také proto, že hledá vhodné možnosti jak klienta motivovat, přesvědčit. Je škoda, že skončil projekt Posílení rodiny. Aktivity pro rodinu jsou potřebné, jde o to pomoci rodině a zaměřit se na děti, např. aby rodiče podporovali děti ve vzdělávání. Bylo by dobře, kdyby se na něj peníze sehnaly. Je důležité, důležité také je, že se mentor dostane do rodiny, může klienta motivovat a když se podaří vyřešit jeden problém, tak se často vyřeší i další. Romští mentoři se asi hledají těžko. Romský mentor musí být někdo kdo, je v kultuře, ale na druhou stranu chápe požadavky většinové společnosti. Takových lidí nemůže být podle mého názoru mnoho.

Příloha VI. – Rozhovory s mentory

Mentorka č. 1, projekt Mentor

Otázka č. 1: Jak dlouho pracujete jako romský mentor a jakou činnost obvykle vykonáváte?

Jsem mentorkou přes PMS ČR již pět let. Ke spolupráci dostávám těžké případy, tedy klienty nespolupracující, nehlásící se, nechodící na schůzky s úředníky. Romské klienty je problematické najít, protože se hodně stěhují, také často nedodrží podmínku uloženého alternativního trestu a mají velký problém se zadlužeností. S takovými klienty jedním. Jde o to, abych klienty našla, navštívila je u nich doma a pak se snažila najít způsob jak určitého klienty motivovat, aby se snažil pro svou situaci něco udělat.

Otázka č. 2: Jak probíhá vaše spolupráce s klienty?

Spolupráce s každým klientem probíhá jinak, s každým musím jednat jinak. Mentor nemůže být hodný, vždy musí ale přizpůsobit své chování vůči klientovi. Do klientova případu se snažím obvykle zapojit i jeho rodinu, protože ta je pro většinu klientů nejdůležitější. U nezletilých dětí je pak nutná dlouhodobá spolupráce. Při spolupráci využívám i rodinu, u nezletilých dětí je nutný apel na rodiče. Setkávám se s dětmi, které mají obvykle problémy s chováním, a to hlavně ke svému okolí.

Otázka č. 3: Jak na Vás klienti reagují?

Klienti mě většinou respektují, pouze u dlouhodobých klientů je to těžší, tak už takový respekt není. Někteří klienti mě znají, někteří ne. Několik klientů nechce spolupracovat ani se mnou, ale zase jiní za mnou přicházejí a ujišťují mě o tom, že budou spolupracovat a žádají mě třeba o doprovod na PMS. Nebo jen chtějí, abych probační úředníky o jejich spolupráci ujistila.

Otázka č. 4: S jakými institucemi/ organizacemi spolupracujete?

Já spolupracuji se SPJ a s PMS ČR.

Otázka č. 5: Jak byste ohodnotila projekt?

Svou práci i projekt považuji za úspěšné nejen podle povedených případů, ale také podle pozitivní spolupráce a dobrých vztahů s pracovníky PMS v Českém Krumlově.

Otázka č. 6: V čem vidíte potřebnost projektu pro romské klienty?

Výhodou projektu je, že mě jako mentorovi klienti věří, je pro důležité, že jsem z jejich etnika a i mi rozumí. Klienti úředníkům často nerozumí, i když se snaží. Jinou důvěru mají k úředníkovi a k mentorovi.

Otázka č. 7: S jakými problémy se u klientů setkáváte?

U mladistvých je problém především v drogách a alkoholu, setkávám se často se zadlužeností klientů, kteří o vše přichází. Jsou vinni, ale často neseženou práci, i když velká část pracovat chce. Mínusem je také pouze základní vzdělání a nedochvilnost klientů. To, co se teď děje na severu, se odráží v pohledu majoritní společnosti i tady. Musím říci, že ty špatné Romy, kteří se nestarají o děti, provozují prostituci a berou drogy, odsuzují i dobří Romové. Ani tady se dobří Romové se špatnými nestýkají a nechtějí, aby se s nimi a s jejich dětmi stýkaly ty jejich. Romské děti to ale k sobě táhne, nerozlišují mezi sebou, proto rodiče dětem hodně vysvětlují, že se s těmi horšími nemohou bavit, aby si to nepokazili u majority, že by pak na ně koukali jako na ty špatné Romy. Kocero je jediné místo na které se klienti s problémy obrací, děti chodí do nízkoprahového zařízení, protože se alespoň někam podívají. Organizace pro ně pořádá výlety a společenské akce, na které jejich rodiče nemají finance.

Mentorka č. 2, projekt Posílení rodiny

Otázka č. 1: Jak dlouho pracujete jako romský mentor a jakou činnost obvykle vykonáváte?

Já jsem byla mentorkou přes OSPOD, a to 3 roky. S klienty jsem řešila dluhy na nájmu, sháněla jsem jiné byty, řešila jsem záškoláctví dětí a zařizovala přes KOCERO volnočasové aktivity a doučování.

Otázka č. 2: Jak probíhá vaše spolupráce s klienty?

Dostala jsem typ od pracovníků OSPOD. Zašla jsem do rodiny, snažila jsem se získat její důvěru a pak na ni vhodně působit.

Otázka č. 3: Jak na Vás klienti reagují?

Klienti mě přijímali dobře. Klienti mě vždycky pustili mezi sebe, nikdy jsem jim nic nemohla nařídit, ale když se topí, tak pomoc vždycky využijí. Ti co mě znali dlouho, mi řekli víc.

Otázka č. 4: S jakými institucemi/ organizacemi spolupracujete?

Spolupracovala jsem samozřejmě se SPJ, PMS, OSPOD a když jsem klientce pomáhala řešit vdovský důchod, tak s Okresní správou sociálního zabezpečení. Přes KOCERO, kde pracuji, jsem zařizovala dětem doučování.

Otázka č. 5: Jak byste ohodnotila projekt?

Případy se povedly skoro všechny a to nejen u mě, ale u všech mentorů.

Otázka č. 6: V čem vidíte potřebnost projektu pro romské klienty?

Potřebnost a výhody jsou jasné. Mentorovi říkají klienti víc, úředníkovi jen polovinu, tomu se bojí říci vše. K cizím lidem, tedy i k úředníkům mají odstup. Mentora pustí mezi sebe a poslechnou ho. Romští klienti si nedovedou poradit. Pro pomoc chodí často do KOCERA, ale když mají zábrany a nechtějí tam chodit, tak se o jejich problému terénní pracovník nedozví. Já jako mentor ano, dostanu tip.

Otázka č. 7: S jakými problémy se u klientů setkáváte?

Nejčastěji jsem se setkávala s dluhy, nízkým vzděláním a s nedochvilností klientů.

Mentor č. 3, projekt Mentor

Otázka č. 1: Jak dlouho pracujete jako romský mentor a jakou činnost obvykle vykonáváte?

Mentora dělám přes PMS ČR od roku 2006 do současné doby. Mám na starost těžší případy, jedná se o klienty problematické. Jezdím za klienty, kteří se nehlásí nebo neplní podmínky trestu, klientům vysvětlím situaci a snažím se je motivovat

Otázka č. 2: Jak probíhá vaše spolupráce s klienty?

Pracovníci PMS mě posílají za klienty obvykle po třetí výzvě (na kterou klienti nereagují a na schůzku se nedostaví), když je najdu a věc jim vysvětlím, tak druhý den

dorazí na středisko. Některé klienty mám i přes dva roky, z jednoho trestu šli do druhého, takoví klienti se nebojí a už mě ani moc nerespektují. Takové klienty je těžké k něčemu motivovat, někdy si říkám, že pro takového klienta by bylo lepší, kdyby si kriminál zkusil, pak by byl jiný.

Otázka č. 3: Jak na Vás klienti reagují?

Klienti mě většinou přijímají dobře a respektují mě. Problém je většinou u dlouhodobých klientů. Někteří klienti ve mně vidí hrozbu. Romům se člověk nezavděčí. Mám klienty, kteří mě pořád ujišťovali, ale nic nedělali. Mé doporučení neposlouchají a myslí si, že se dá všechno vyřešit na poslední chvíli. Když už s jejich situací udělat nejde, tak mi pak klient nebo jeho rodina řekne, že ho mentor nechal zavřít. Například klient dostane trest 400 hod., nechodí do práce a pak si myslí, že to odpracuje za den. Pracovníci PMS nás posílají i za bílými klienty, kteří na výzvy nereagují. Když je navštívím, hodně se diví, jsou hodně překvapení, tito klienti pak obvykle hned na středisko PMS dorazí.

Otázka č. 4: S jakými institucemi/ organizacemi spolupracujete?

Já spolupracuju se SPJ, PMS a také někdy s protidrogovým. Také jsem členem pracovní skupiny pro etnické menšiny v rámci komunitního plánování

Otázka č. 5: Jak byste ohodnotil projekt?

Když přijdu za klientem a vše mu vysvětlím, tak druhý den už na středisko PMS zajdou. Mám na starost i hodně mladíků – 17, 18 let, např. když zjistí, že kluk začíná s kouřením marihuany, tak ho postraším a on toho nechá. Dřív se plnilo 15 % a dnes přes 50 % případů. Má práce přináší určitý efekt, klienti už chodí na první vyzvání.

Otázka č. 6: V čem vidíte potřebnost projektu pro romské klienty?

Výhoda je to, že se o klientech dozvíme a můžeme za nimi. Klienti bydlí často daleko, např. Českokrumlovský okres je veliký, mám klienty z Černé v Pošumaví, Loučovic, a výhodou je, že za nimi přijde mentor až domů. Je dobré, že se do případu dostanu brzo, kdy jde věci řešit. Také výhodou je, že existuje tato možnost. Když klient odpracuje hodiny, které mu byly v trestu Obecně prospěšných prací uloženy, tak si nemusí jít sednout a ještě bude mít čistej rejstřík. Stát sice zaplatí mentorům, ale pořád to bude

levnější než hradit kriminál. Také vidím potřebnost práce s rodinou, nyní jsem podepsal novou smlouvu – budu pomáhat i rodinám v rámci projektu Romové pomáhají Romům.

Otázka č. 7: S jakými problémy se u klientů setkáváte?

Problémy mají hlavně s nezaměstnaností a od toho se vyvíjí další věci. Když bydlí rodina s dětmi daleko, kde nic není, a nemá peníze ani na autobus, tak děti nebudou chodit do školy. Tak to chodí např. v Ktiši, tam nic není, malé děti mají problém se vzděláním už nyní. Také se setkávám s problémy, které spočívají v neznalosti. Hodně lidí si myslí, že si cikáni v Českém Krumlově žijí na úrovni, ale to už není pravda. Taky si hodně Romů stěžuje, že si nemohou najít práci. Ano to je pravda, ale někteří mají i moc velké nároky. Člověk by se měl snažit, vzít každou práci a postupně se vypracovat. To většina lidí nechce, chtějí všechno hned. Taky záleží na tom, jak člověk mluví a jedná, Romové si často myslí, že frajeřina je nejlepší, ale tou práci nezískají. I já se dnes setkávám s tím, že se moji staří kamarádi z majority ke mně nehlásí, rasismus je víc otevřený, dřív byl skrytý.

Mentor č. 4, projekt Posílení rodiny

Otázka č. 1: Jak dlouho pracujete jako romský mentor a jakou činnost obvykle vykonáváte?

Mentora jsem dělal 1, 5 roku včetně proškolení. Pracoval jsem v rámci projektu Posílení rodiny, který byl pozastaven, SPJ na něj nedostalo peníze. 1, 5 roku včetně proškolení. V rodinách se Hlavně návštěvy v rodinách, které navrhlo OSPO, byly tam problémy finanční, bytové a také problémy s dětmi. V rodinách se školními dětmi se řešila docházka a prospěch, tam kde byly předškolní děti, se kontrolovalo, jestli je v bytě čisto a zda v rodině není alkoholismus či gamblerství.

Otázka č. 2: Jak probíhá vaše spolupráce s klienty?

Spolupracovali jsme s rodinami, které nám OSPOD přidělilo, ale i jinými rodinami, které potřebovaly pomoc. Ve Větřní je výhodnější pracovat ve dvojici, i když jsme měli rodiny rozdělené, tak jsme pracovali spolu. Já při práci s klienty využívám svých pedagogických zkušeností, zaměřuji se na děti. Ty pak doučuji a vedu i různé kroužky.

Otázka č. 3: Jak na Vás klienti reagují?

Klienti mě berou, i když Rom nejsem, tak jsem mezi ně zapadl, jsem tady už deset let. Pro Romské sdružení dělám administrativní práci, doučuji děti, ty mi říkají strejdo. Já už jsem mezi ně zapadl, klienti mě berou. Klienti se na mě o pomoc obrací normálně, ví, že mám přehled. I když nejsem Rom, zapadl jsem, proto když nás SPJ oslovilo, tak jsem se přihlásil, vůbec to nevadilo, i vztahy na školení byly dobré.

Otázka č. 4: S jakými institucemi/ organizacemi spolupracujete?

Tak to bylo se SPJ, OSPOD a PMS.

Otázka č. 5: Jak byste ohodnotil projekt?

V rodinách, kde jsme pracovali, k pokroku došlo. Spolupráce se vyhodnocovala každý měsíc na pravidelných supervizích a vždy došlo ke zlepšení. Ke zhoršení v žádném případě. Mrzí mě, že projekt skončil, byl prospěšný a díky pravidelné supervizi i dobře kontrolovatelný. Tím, že docházelo k pravidelné supervizi, tam nejde nic nalhat a proto je projekt dobře kontrolovatelný. Zástupci OSPODU by se také ozvali, kdyby k pokrokům nedocházelo. Já stejně když za mnou ta rodina přijde, tak jim pomáhám i když za to nemám peníze. I když jsme měli na starost rodinu, za kterou jsme měli peníze, tak jsme kontaktovali či nás kontaktovali jiné rodiny. Služba je přínosná a je škoda, že se na to peníze nenajdou – na pokračování projektu Posílení rodiny.

Otázka č. 6: V čem vidíte potřebnost projektu pro romské klienty?

Důležitý je proto, aby viděli, že jim může někdo udělat prostředníka s úřadem, oni mají, dá se říci, negativní vztah k úřadům. Když je informujeme, tak nám toho řeknou víc, úředník nám taky něco poví, my to vyhodnotíme a snažíme se najít východisko ze situace. Klienti romskému mentorovi věří.

Otázka č. 7: S jakými problémy se u klientů setkáváte?

Nejvíce problémů je s bydlením, aby se naučili, že když dostanou příspěvek na bydlení, aby z něj doopravdy nájem zaplatili. Aby pochopili, že když ho použijí na něco jiného, tak se mohou dostat do vážných problémů. Další problémem je nízké vzdělání klientů a jejich pohled na vzdělávání svých dětí. Se vzděláním romských dětí to už vypadá lépe. Například jedna dívka od nás si dělá maturitu a pár jich chodí na učiliště, ale pořád je to málo. Dobré je, že ubývá dětí, které končí v praktické škole.

Mentor č. 5, projekt Posílení rodiny

Otázka č. 1: Jak dlouho pracujete jako romský mentor a jakou činnost obvykle vykonáváte?

Projekt Posílení rodiny začal fungovat v lednu 2008. Školení trvalo půl roku, mentora jsem pak dělal rok. Nejčastěji jsem se věnoval bytové problematice a školní docházce dětí.

Otázka č. 2: Jak probíhá vaše spolupráce s klienty?

Pracovali jsme s rodinami, které navrhl OSPOD, ale také s těmi, které naši pomoc potřebovaly, i když jsme za to nic neměli. Některé tyto rodiny nás (mě a druhého mentora) vyhledaly samy anebo jsme je kontaktovaly my. Scházely jsme se s rodinami pravidelně. Já při práci s klienty vycházím především ze svých známostí a dobré pověsti, kterou tady mám.

Otázka č. 3: Jak na Vás klienti reagují?

Ostatní Romové mě přijímají dobře, znají mě dlouho, ví, že to s nimi myslím dobře. Proto ke mně mají důvěru, když mají problém nebo s ničím neví rady, tak se na mě obrátí.

Otázka č. 4: S jakými institucemi/ organizacemi spolupracujete?

S OSPOD, PMS a SPJ.

Otázka č. 5: Jak byste ohodnotil projekt?

Projekt můžu zhodnotit podle případů a pravidelných setkávání, při kterých jsme jednotlivé případy probírali. V rodinách došlo vždy k malému či většímu zlepšení. Často se vyřešením jednoho problému pomohlo vyřešit i jiné problémy, které v rodině byly.

Otázka č. 6: V čem vidíte potřebnost projektu pro romské klienty?

Já jako romský mentor můžu zprostředkovat komunikaci mezi klientem a úředníkem, ale také mezi ním a majitelem ubytovny. Já když přijdu do ubytovny jako mentor, tak

mě nevyhodí. Pokud je šance tam řešit problém ohledně nájmu, tak mi majitel neřekne, jděte pryč, už jsem Vám to říkal několikrát. Tato možnost je pro klienty velmi potřebná.

Otázka č. 7: S jakými problémy se u klientů setkáváte?

Setkávám se s problematickým pohledem rodičů na vzdělání jejich dětí. Je nutné, aby děti neskončily v praktické škole a pokračovaly ve studiu, protože v dnešní době je vzdělání důležité pro další uplatnění. Další problémy jsou s bydlením, kdy klienti často dluží na nájemném, i když na něj mají finance.

Příloha VII. – Rozhovory s klienty

Klientka č. 1, projekt Posílení rodiny

Otázka č. 1: Jaký problém jste měla?

Jsem sama s dcerou, nechodila do školy, když tam byla, tak měla blbě známky. Já jsem na ní nestačila. Nevěděla jsem, jak jí mám přesvědčit, aby do školy chodila. Když ve škole něčemu nerozuměla, tak jsem jí to nedokázal vysvětlit, protože to sama neumím.

Otázka č. 2: Jak probíhala Vaše spolupráce s mentorem?

Mentori za námi chodily pravidelně, Mgr. Pospíšil doučoval dceru. Dokázal jí všechno vysvětlit, tak jí to učení šlo líp a do školy se jí i víc chtělo.

Otázka č. 3: Jak hodnotíte spolupráci s mentorem?

Jak jsem říkala, dcera začala rozumět tomu, čemu nerozuměla. Tak ta pomoc k něčemu byla, hodnotím jejich práci dobře, pomohli nám.

Otázka č. 4: V čem vidíte prospěšnost práce romského mentora?

Když byl mým prostředníkem na úřadě mentor, tak byli úředníci vstřícnější. Když jsem jednala s úředníky já, tak mi nic nechtěla zopakovat, já jim často nerozuměla.

Klientka č. 2, projekt Posílení rodiny

Otázka č. 1: Jaký problém jste měla?

Dcera je v dětském domově, kvůli nevhodnému prostředí k nám dcera nemohla ani na víkend. My jsme jí doma mít chtěli, ale nemohli jsme sehnat žádný lepší byt. Jednání s úředníky bylo k ničemu.

Otázka č. 2: Jak probíhala Vaše spolupráce s mentorem?

Pravidelně jsme se scházeli a mentor nám pomáhal vše řešit. Mluvil s náma a s úředníky, snažil se nám pomoci, aby k nám dcera mohla na návštěvy.

Otázka č. 3: Jak hodnotíte spolupráci s mentorem?

Hodnotím to dobře, mentoři nám moc pomohli. Získali jsme nový obecní byt, dcera teď může jezdit domů na víkend i na prázdniny. Teď je dcera na ušáku, až ho dodělá, tak bude bydlet u nás. Zase budeme rodina.

Otázka č. 4: V čem vidíte prospěšnost práce romského mentora?

Myslím, že bez mentora by se nic nevyřešilo. Asi bychom ten nový byt nezískali a dceru neviděli dlouho.

Klient č. 3, projekt Mentor

Otázka č. 1: Jaký problém jste měl?

Já jsem byl odsouzený, ale nevěděl jsem o tom, už jsem bydlel jinde. Šlo o trest Obecně prospěšných prací, měl jsem odpracovat 200 hodin.

Otázka č. 2: Jak probíhala Vaše spolupráce s mentorem?

Mentor mě našel, vše mi vysvětlil a pak mě doprovodil na středisko. Potom už jsem se s ním nesetkal, protože jsem si plnil svoje povinnosti. Potkal jsem se s ním, až když jsem se zase přestěhoval, ale ne protože bych něco provedl.

Otázka č. 3: Jak hodnotíte spolupráci s mentorem?

Hodnotím to dobře, trest jsem odpracoval. Kdyby ho za mnou úředníci neposlali, tak bych se o tom trestu vůbec nedozvěděl a musel bych do vězení.

Otázka č. 4: V čem vidíte prospěšnost práce romského mentora?

Kdyby mě mentor nevyhledal a nedoprovodil mě na úřad, tak bych šel sedět. Jeho práce byla pro mě záchranou.

Klient č. 4, projekt Mentor

Otázka č. 1: Jaký problém jste měl?

Já jsem byl odsouzený k trestu Obecně prospěšných prací. Věděl jsem o tom a na středisko jsem šel. Úředníci mi domluvili, kde budu trest vykonávat. Tak jsem tam pár dní chodil, ale pak jsem přestal. Problém jsem měl s vykonáváním trestu, nevyhovovalo mi to tam.

Otázka č. 2: Jak probíhala Vaše spolupráce s mentorem?

Na trest jsem nastoupil, ale pak jsem toho nechal, mentor přijel ke mně a zjistil, proč tam nechodím. Poslali ho za mnou úředníci, když jsem přestal trest plnit. Mentor si se mnou promluvil a já mu řekl, proč tam nechci. Nechtělo se mi dojíždět, chtěl jsem trest vykonávat doma.

Otázka č. 3: Jak hodnotíte spolupráci s mentorem?

Vysvětlil to i úředníkům a pak mi sehnal jinou práci u mě doma. Ten trest jsem pak vykonával doma, nemusel jsem nikam jezdit, tak to se povedlo.

Otázka č. 4: V čem vidíte prospěšnost práce romského mentora?

Mentor řešil, proč nechci dělat, jemu jsem věřil a řekl mu to, úředníkovi bych to neřekl. Myslel jsem si, že by mi úředníci stejně jinou práci nehledali a byli by ještě naštvaní, tak proto jsem tam nešel.

Abstrakt

PETRÁŠKOVÁ, J. *Činnost romského mentora na okrese Český Krumlov*. České Budějovice 2012. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce D. Urban.

Klíčová slova: služba romský Mentor, projekty v rámci romského mentoringu, kriminalita, romská rodina/rod, vzdělání, hodnotový systém

Práce se zabývá činností romských mentorů na okrese Český Krumlov. Teoretická část popisuje službu romský Mentor, projekty Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s. v rámci romského mentoringu a dále poukazuje na potřebnost služby pro cílovou skupinu, prostřednictvím témat kriminalita Romů, romská rodina/rod, vzdělání a hodnotový systém.

Praktická část práce obsahuje metodiku výzkumu a prezentaci výsledků polostrukturovaných rozhovorů. Diskuze se věnuje závěrečnému hodnocení a možností zkrácení výzkumu.

Abstract

The Activities of Roma District Mentor in Český Krumlov District

Key words: Roma Mentor service, the Roma mentoring projects, criminality, Roma family/lineage, education, value system

The thesis deals with the activities of Roma mentors in the district of Český Krumlov. The theoretical part describes the service of Roma Mentor, projects of the Association for Probation and Mediation in Justice - citizens' associations included in the Roma mentoring. Further, this part highlights the need for services for the target group through topics like criminality of Roma, Roma family/lineage, education and value system.

Practical work includes the research methodology and presents the results of semi-structured interviews. The final discussion is devoted to the final evaluation and potential bias research.

